

NIG Instrumentenmix Liereman

INSTRUMENTENMIX

Landschap De Liereman en Omgeving

NIG Instrumentenmix Liereman

Colofon

Uitvoerder:

Vlaamse Landmaatschappij Brussel

Guldenvlieslaan 72

1060 Brussel

Tel 02 543 72 00

Fax 02 543 72 99

www.vlm.be

Auteur:

Maggie Lodts

Datum rapport
mei 2012

status / revisie
definitief

Inhoudstafel

<u>INHOUDSTAFEL</u>	<u>1</u>
<u>INLEIDING</u>	<u>3</u>
<u>1 DOEL</u>	<u>4</u>
<u>2 PROCES</u>	<u>5</u>
2.1 In het studiegebied.....	5
2.1.1 AGNAS.....	5
2.1.2 IHD.....	6
2.1.3 GRUP.....	7
2.1.4 Andere.....	7
2.2 Raamakkoord en instrumentenmix.....	7
2.2.1 Overleggroep.....	7
2.2.2 Dagelijks bestuur.....	8
2.2.3 Interne werkgroep.....	8
2.2.4 Externe werkgroep.....	8
<u>3 EEN MIX VAN MAATREGELEN EN INSTRUMENTEN</u>	<u>9</u>
3.1 Overzicht maatregelen en instrumenten.....	10
3.2 Instrumenten.....	15
3.2.1 Grondverwerving en -mobiliteit.....	15
3.2.2 Bestemmen.....	16
3.2.3 Inrichten.....	19
3.2.4 Beheren.....	22
3.2.5 Ondersteunen en stimuleren.....	31
3.2.6 Instrumenten in ontwikkeling.....	34
<u>4 INRICHTINGSVRAAGSTUKKEN</u>	<u>36</u>
4.1 Beschrijving inrichtingsvraagstukken.....	36
4.1.1 Omvorming natuur naar landbouw.....	36
4.1.2 Omvorming landbouw naar natuur.....	37
4.1.3 Bufferzone.....	40
4.1.4 Verwevingsgebied Braekeleer.....	42
4.2 Overzicht maatregelen en acties inrichtingsvraagstukken.....	45
<u>5 SLOTBESCHOUWING</u>	<u>47</u>
<u>6 BIJLAGEN</u>	<u>48</u>
6.1 Afkortingen.....	48
6.2 Overleggroep ‘Landschap De Liereman en Omgeving’.....	50
6.3 Maatregelen.....	51
6.3.1 Grondverwerving en –mobiliteit.....	51
6.3.2 Bestemmen.....	55
6.3.3 Inrichten.....	55

6.3.4	<i>Beheren</i>	56
6.3.5	<i>Ondersteunen en stimuleren</i>	57
6.3.6	<i>Proces</i>	57
6.4	Actoren landschap – MindMap	59
6.5	Literatuurlijst	60
6.6	Duidend kaartmateriaal	61

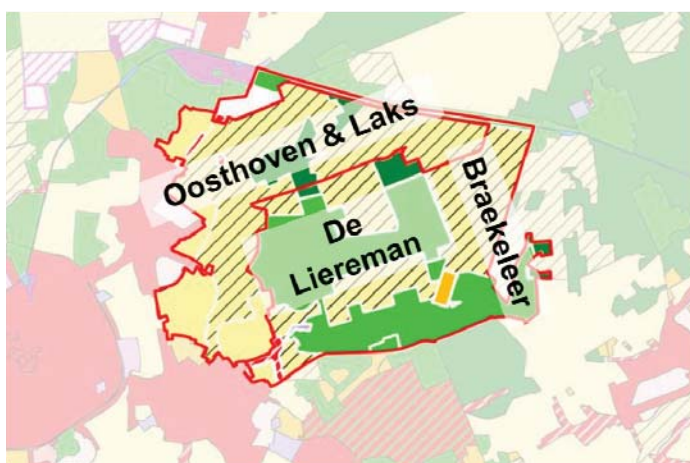
Inleiding

Voorliggende studie instrumentenmix werd opgemaakt naar aanleiding van het Raamakkoord “Landschap de Liereman en omgeving” dat in september 2011 werd ondertekend en waarbij de Vlaamse Landmaatschappij opdracht kreeg tot het uitvoeren van een aantal studies.

Het raamakkoord heeft betrekking op een gebied met een oppervlakte van 1630 ha. Dit gebied is opgesplitst in een drietal deelgebieden, De Liereman, Braekeleer en Oosthoven & Laks (figuur 1). De grens tussen deelgebied De Liereman en de Braekeleer is nog niet gekend.

Een uitgebreide gebiedsbeschrijving is terug te vinden in de studie onderzoek naar de haalbaarheidsstudie van Natuurinrichting (P. Struyf etc, mei 2012).

In dit rapport zal het gebied “Landschap de Liereman en omgeving” ook het studiegebied genoemd worden, de deelgebieden worden als zodanig aangeduid.

Figuur 1: Studiegebied “Landschap de Liereman en omgeving” met de deelgebieden 56: Oosthoven & Laks; 57.1 De Liereman; 57.2 Braekeleer

In het raamakkoord wordt de studie instrumentenmix als volgt vermeld: “een studie naar de meest geschikte instrumentenmix om de gebiedsgerichte doelstellingen voor de deelgebieden 56, 57.1 en 57.2 te realiseren.”

Het raamakkoord geeft verder geen invulling of richting aan deze studie.

De studie werd door VLM enerzijds ingevuld als een theoretische oefening waarbinnen de mogelijk inzetbare instrumenten worden opgelijst en anderzijds een praktische oefening waarbinnen een aantal cruciale inrichtingsvraagstukken in het studiegebied worden belicht.

Hoewel de studie instrumentenmix heel wat informatie samenbrengt heeft ze niet de pretentie volledigheid na te streven. Enkel instrumenten waarvan wordt geoordeeld dat ze mogelijks inzetbaar zijn in het studiegebied werden meegenomen. Zo worden bijvoorbeeld instrumenten die van toepassing zijn in duin- en kustgebieden niet opgenomen. Bovendien zullen de opgenomen instrumenten niet tot een gedetailleerd niveau uitgewerkt zijn. Daarom wordt via voetnoten verwezen naar relevante website of literatuurbron.

De veelvuldig gebruikte afkortingen worden verduidelijkt in bijlage 6.1.

Dit symbool van een “Liereman” begeleidt de passages waarin de meerwaarde van een maatregel of instrument wordt beschreven voor het studiegebied.

Zit er muziek in de instrumentenmix?

1 Doel

De studie naar de meest geschikte instrumentenmix gaat voor het studiegebied “Landschap de Liereman en omgeving” na welke instrumenten van betekenis kunnen zijn om de doelstelling van raamakkoord en dus de beslissing van de Vlaamse regering van 2008 te realiseren.

De instrumentenmix heeft bijgevolg tot doel een brede waaier aan mogelijke instrumenten te onderzoeken zonder de keuze te maken over de effectieve inzet van een instrument of instrumentenpakket. Deze studie is bedoeld om toekomstige keuzes te ondersteunen en stofferen.

De studie instrumentenmix, versie mei 2012 is definitief maar het blijft een groeidocument. Daarom mag gezegd worden dat de oplevering van de studie geen eindpunt is maar een aanvangsdocument dat doorheen de tijd verder hoort te evolueren en zal verfijnd worden, mede door een verder toetsing van de realiteitswaarde ervan op terrein, bij betrokken partners, bij pleitbezorgers van verschillende thema's, ... en dit in alle volgende fasen van de uitvoering van het raamakkoord.

Het is daarom belangrijk om aan te geven wat de studie van de instrumentenmix niét tot doel heeft om:

- een maximale lijst van instrumenten te beschouwen
- een zeer gedetailleerde beschrijving van deze instrumenten te geven.
- keuzes te maken in de mogelijk in te zetten instrumenten
- perceelsgewijze antwoorden te bieden

De studie tracht zich in de eerste plaats te focussen op de oplossingen op terrein. Daarom wordt de eerder theoretische oefening aangevuld met een aantal cases, inrichtingsvraagstukken in het studiegebied landschap de Liereman en omgeving. Op deze manier wordt getracht om, in een jaar van onderzoek, reeds concreet na te denken over instrumentinzet bij een aantal concrete (inrichtings-) uitdagingen in het studiegebied.

2 Proces

In voorliggend hoofdstuk wordt vooreerst stilgestaan bij een aantal afgelopen, lopende of nog te doorlopen open ruimte processen voor het studiegebied. Aan deze processen in de open ruimte zijn instrumenten gerelateerd die beschouwd worden binnen de studie instrumentenmix. Hieronder wordt begrepen

- de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (incl opdracht raamakkoord)
- het proces van de instandhoudingsdoelstellingen
- het proces van de ruimtelijke uitvoeringsplannen
- het proces onderzoek retentiezone

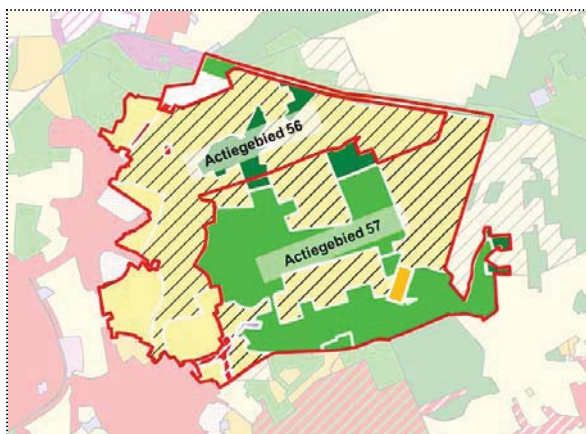
Deze processen vormen een eerste criterium voor de selectie van de instrumenten die in deze studie worden belicht. Dit betekent dat de instrumenten die naar aanleiding van of in navolging van deze processen kunnen ingezet worden terug te vinden zijn in voorliggende studie.

Vervolgens belicht dit hoofdstuk de fora die specifiek gerelateerd zijn aan de uitvoering van het raamakkoord enerzijds en de totstandkoming van de studie instrumentenmix, als onderdeel van de eerste, anderzijds.

2.1 In het studiegebied

2.1.1 AGNAS

In 2008 werd door de Vlaamse regering in het kader van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) het volgende beslist:

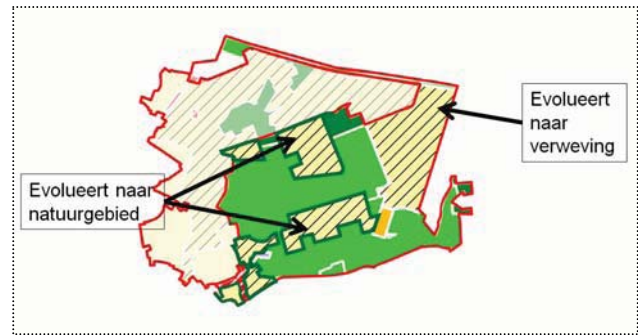
Figuur 2: Duiding actiegebied 56 of deelgebied Oosthoven & Laks en actiegebied 57 of deelgebieden De Liereman en de Braekeleer

1. Onderverdeling van het gebied in een tweetal deelgebieden (figuur 2)
 - Actiegebied 56 – Oosthoven & Laks in het noorden
 - Actiegebied 57 – de Liereman in het zuiden
2. Voor actiegebied 56
 - De bestemming landbouwgebied en bosgebied worden herbevestigd;
 - Specifieke maatregelen zijn nodig in functie van de speciale beschermingszone in het kader van de vogelrichtlijn (SBZ-V) met focus op stimuleren van vrijwillige beheerovereenkomsten
3. Voor actiegebied 57
 - natuurinrichtingswerken te voorzien voor:
 - o Hydrologische situatie (grondwater en oppervlaktewater)
 - o Natuurwaarden
 - Zonder dat dit ten koste gaat van de landbouwactiviteiten in het actiegebied 56

De herbevestiging zal gebeuren wanneer de natuurinrichtingswerken in uitvoering zijn

4. Voor actiegebied 57 (figuur 3)

- Opmaak GRUP voor bestemmingswijziging
 - o westelijk gedeelte: van de niet-groene bestemmingen naar natuurgebied
 - o oostelijk gedeelte: van de niet-groene bestemmingen naar (ruimtelijke) verweving tussen landbouw, natuur en bos.

Figuur 3: evolutie actiegebied 58 volgens AGNAS 2008

5. Opmaak van een raamakkoord inzake “flankerend landbouwbeleid en natuurontwikkeling voor beide deelgebieden in overleg met de betrokken partijen in het gebied.

Op 19 september 2011 werd het raamakkoord “Landschap de Liereman en omgeving” ondertekend. Dit raamakkoord is te beschouwen als een principe akkoord tussen landbouw en natuur om de AGNAS beslissingen in 2008 te realiseren.

Verschillende partners met een gecoördineerde en gestructureerde taak in de open ruimte onderschrijven dit akkoord en ondertekenden eveneens het raamakkoord.

In het raamakkoord wordt onder meer vooropgesteld een aantal studies te doen om te komen tot een correcte en gedragen uitvoering van de beslissing van 2008. Voor een viertal studies krijgt VLM een taak:

1. Een onderzoek naar de haalbaarheid natuurinrichting (OHNI - in samenwerking met ANB)
2. Een hydrologisch en bodemchemisch onderzoek (als onderdeel van de eerste – in samenwerking met ANB)
3. Een landbouwstudie (LBS)
4. Een studie naar meest geschikte instrumentenmix (IM)

2.1.2 IHD

De instandhoudingsdoelstellingen¹ (IHD's) voor de speciale beschermingszones (SBZ's) in Vlaanderen worden op 2 niveaus opgemaakt in opdracht en onder de verantwoordelijkheid van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). De IHD's werden in een eerste fase voor gans Vlaanderen opgemaakt. Deze worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen of G-IHD's genoemd en werden op 23 juli 2010 vastgesteld door de Vlaamse Regering².

Deze doelstellingen worden in een tweede fase verdeeld over de aangeduide SBZ's en worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen of S-IHD's genoemd.

Vanaf 2009 startte het ANB in nauw overleg met de betrokken sectoren via een overleggroep (middenveldorganisaties, betrokken verenigingen) en een projectgroep (administraties) met de opmaak van rapporten voor de S-IHD's. Elk van de 34 rapporten doorloopt het IHD-proces en dient eind 2012 afgewerkt te zijn.³

¹ http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Natuur/Natura_2000.aspx

² Belgisch staatsblad: 5 november 2010

³ http://www.natura-2000.be/bepalen_doelen

Voor het SBZ-H “Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout” (BE-2100024) dat overlapt met het studiegebied is het S-IHD rapport in opmaak. Dit S-IHD rapport zal enerzijds voor het studiegebied een bijkomend kader vormen, anderzijds zal het studiegebied een bijdrage leveren aan de realisatie van de IHD's. Hiervoor wordt gerekend op de samenwerking van alle betrokken sectoren.

In 2012 lopen in dit verband een aantal onderzoeken waaronder een studie naar alternatieve financieringsmechanismen ter implementatie van de IHD's, een studie evaluatie van natuur- en bosinstrumenten met focus IHD's, een impactanalyse van enerzijds verschillende gebruiken/sectoren op de IHD's en van anderzijds de IHD's op de verschillende gebruiken/sectoren. Het behoort tot de aanbeveling om de toepasbaarheid van de resultaten van deze studies in het studiegebied te bekijken.

2.1.3 GRUP

Een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) is een plan waarmee de overheid in een bepaald gebied de bodembestemming vastlegt en treedt in de plaats van een gewestplan. Voor alle percelen in een bepaald gebied wordt zo heel duidelijk wat er kan en wat niet. Op basis van de stedenbouwkundige voorschriften als onderdeel van een goedgekeurd RUP, kunnen stedenbouwkundige vergunningen afgeleverd worden.

Een gewestelijk RUP (GRUP) draagt altijd bij aan de uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, waarin de overheid in grote lijnen aangeeft hoe zij Vlaanderen ruimtelijk wil zien evolueren en vervangt de geldende bestemmingen en voorschriften van vroegere plannen.

In het studiegebied zal een GRUP moeten opgemaakt worden ter uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering zoals geschetst onder titel 1.1.1. Dit proces werd nog niet opgestart.

2.1.4 Andere

In het noordwestelijk gedeelte van het studiegebied onderzoekt de provincie Antwerpen (dienst waterbeleid) een *zoekzone voor retentie op de Aa*. Dit onderzoek werd gaandeweg in overeenstemming gebracht met de principes van het raamakkoord “Landschap De Liereman en Omgeving”.

2.2 Raamakkoord en instrumentenmix

In onderstaande wordt ingezoomd op de fora die gerelateerd zijn aan de uitvoering van het raamakkoord en, als onderdeel hiervan, de totstandkoming van de studie instrumentenmix.

2.2.1 Overleggroep

De overleggroep is het forum waarbinnen het raamakkoord tot stand kwam. De verschillende partners zijn in bijlage 6.2 weergegeven.

Er kwam proces op gang gekomen dat over meerdere jaren groeide. Natuur en landbouw, overheid en belanghebbenden hebben een evolutie doorgemaakt van “discussie” over “overleg” tot “samenwerking”. Dit maakte dat een kleine stuurgroep evolueerde tot de huidige overleggroep.

Het raamakkoord betreffende “landschap de Liereman en omgeving” is te beschouwen als een principe akkoord of een “Gentlemen's agreement” tussen verschillende partijen die een gecoördineerde en gestructureerde taak hebben in de open ruimte.

Tijdens een overleggroep vergadering werd telkens een terugkoppeling gedaan van de stand van zaken van de studie instrumentenmix en kon input gegeven worden. De overleggroep vergadert ongeveer vier maal per jaar.

2.2.2 Dagelijks bestuur

Om de werking van de overleggroep te ondersteunen en versoepelen werd een dagelijks bestuur samengesteld. Dit vooral met het oog op “korte- lijnoverdracht” van informatie en uitklaring van specifieke aandachtspunten. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit vertegenwoordiger van natuurland, boerenbond, gemeente Oud-Turnhout, gemeente Arendonk en VLM.

2.2.3 Interne werkgroep

De studie instrumentenmix is voor een eerste keer intern getoetst bij een aantal instrumentspecialisten. Deze werkgroep werd VLM breed samengesteld en bevatte zodoende een expertise uit de verschillende afdelingen van VLM (provincies, afdelingen hoofdbestuur- mestbank, beheerovereenkomsten, ...)

2.2.4 Externe werkgroep

Aanvullend op een interne inventarisatie en toetsing werd een eerste bilaterale ronde georganiseerd bij een aantal administratie, middenveldorganisaties met een rol in de Liereman. De focus werd bij de bilaterale ronde gelegd op een kennismaking met en het nuttig zijn van de aanwezige instrumenten.

3 Een mix van maatregelen en instrumenten

Dit hoofdstuk vormt de kern van de studie instrumentenmix.

In de bedoeling om zo gestructureerd en inzichtelijk mogelijk te werk te gaan, werd gekozen om de mix op twee niveaus te benaderen.

Eenzijds behandelt de studie een aantal **maatregelen**. Deze zijn te beschouwen als een basisreeks welke gegroepeerd kunnen worden in maatregelen van "grondverwerving en –mobiliteit", "bestemming", "inrichting", "beheer", "ondersteunen en stimuleren" en maatregelen van "procesvoering". De maatregelen zijn terug te vinden in de bovenste rij van tabel 3.1.a onder titel 3.1. Bijlage 6.3 geeft duiding bij elk van de opgenomen maatregelen.

Anderzijds worden een aantal **instrumenten** belicht welke beschouwd worden als een aaneenschakeling van de hoger beschreven maatregelen die via een -al dan niet juridisch- vastgelegde procedure kunnen worden ingezet. De instrumenten zijn terug te vinden in de eerste kolom van tabel 3.1.a onder dezelfde titel 3.1. Waar dit mogelijk is wordt de financieel verantwoordelijke instantie van het instrument meegegeven..

Hoewel de studie instrumentenmix wordt uitgevoerd en gecoördineerd door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) reikt de studie inhoudelijk verder dan de VLM (inrichtings-) instrumenten. Deze brede waaier van instrumenten omvat:

- instrumenten grondverwerving (lokale grondenbank, ...)
- instrumenten van inrichting
- Instrumenten ruimtelijke ordening (bestemming, ...)
- Instrumenten erfgoed: beschermd landschap, ankerplaats, erfgoedlandschap
- Instrumenten Natura 2000, VEN,
- Beheersinstrumenten: beheerovereenkomsten, beheerplannen,
- Stimulerende en ondersteunende instrumenten
- ...

Zowel instrumenten van gemeentelijk-, provinciaal-, als Vlaams niveau passeren de revue. Een koppeling met Europese instrumenten wordt waar mogelijk meegenomen.

Hiertegenover staat dat deze studie niet de bedoeling heeft om volledig te zijn en alle instrumenten te belichten.

- Maatregelen en instrumenten die studiewerk, monitoring, thematische toetsen, verbod, vergunnings- en meldingsplicht omvatten worden buiten beschouwing gelaten.
- De focus wordt gelegd op een reeks van instrumenten die een mogelijke bijdrage kunnen leveren aan de doelstellingen in het studiegebied en gaat uit van de geldende juridische en beleidsmatige kaders die in het gebied aanwezig zijn (zie ook juridisch- en beleidsmatig kader van het onderzoek naar de haalbaarheid voor natuurinrichting en eventueel de bijhorende voetnoten).

		Maatregelen	(financieel) verantwoordelijke instantie(s)	grondaankoop (in der minne)	herverkaveling (in der minne)	kavelruil	recht van voorkoop	koopplicht	onteigening	bestemmingswijziging	werken	subsidies	erfdienstbaarheid (vestigen/afschaffen)	beheer (opleggen)	bedrijfsverplaatting	bedrijfsreorganisatie	bedrijfsstopzetting	Vergoeding	Stimulus	communicatieparticipatie	(geïntegreerde) visievorming
		Instrumenten																			
		vergoeding voor cultuurschade																vergoeding voor cultuurschade			
		vergoeding maatregelen andere dan kavelruil (vernatting / overstroming) per project																vergoeding voor andere dan kavelruil			
		vergoeding voor kavelruil per project (inbreng en toedeling) en erfdienstbaarheden																vergoeding voor kavelruil en erfdienstbaarheden			
		registratierechten										registratierechten						registratierechten			
		opmaak beheerplan												opmaak beheer							
		geïntegreerde planvorming																			X
d)		Ruilverkaveling	ALBON gemeenten provincie eigenaars																		
		Aankoop in der minne		Aankoop in der minne																	
		in openbaar domein leggen		In openbaar domein leggen																	
		onderbedeling Zowel vrijwillig als gedwongen Onteigenen (buiten blok)		onderbedeling					X Art. 25§1 lid2												
		ruilen van kavels				kavelruil (uit kracht van wet)															
		herverkavelen op puntenwaarde (geen oppervlakte)		herverkavelen																	
		recht van voorkoop ruilverkaveling																			
		werken									werken										
		subsidie voor uitvoering van werken										subsidie voor uitvoering van werken									
		subsidie voor verwerven van gronden voor maatregelen tot landinrichting (2%)										subsidie voor verwerving MLI									
		erfdienstbaarheden opleggen en afschaffen (publiek/privaat)											X								
		vergoeding voor cultuurschade																vergoeding voor cultuurschade			
		gebruiksverlies kostenomslag (via akte)																gebruiksverlies kostenomslag			
		niet hinderen van project tijdens projectduur																			
		opmaak beheerplan												opmaak beheer							
		geïntegreerde planvorming																			X
e)		ruilverkaveling in der minne	ALBON gemeenten provincie eigenaars																		
		vrijwillig																			
		herverkaveling in der minne		herverkaveling in der minne																	
		kavelruil in der minne				kavelruil in der minne															
		uitvoeren van werken									X										
		subsidie voor uitvoeren van werken										subsidie voor uitvoeren van werken									
		registratiekosten										registratiekosten									
		bij overeenkomst																			
		kavelruil in der minne				kavelruil in der minne															
		uitvoeren van werken									X										
		subsidie voor uitvoeren van werken										subsidie voor uitvoeren van werken									
		registratiekosten										registratiekosten									

		Maatregelen	(financieel) verantwoordelijke instantie(s)	grondaankoop (in der minne)	herverkaveling (in der minne)	kavelruil	recht van voorkoop	koopplicht	onteigening	bestemmingswijziging	werken	subsidies	erfdienstbaarheid (vestigen/afschaffen)	beheer (opleggen)	bedrijfsverplaatting	bedrijfsreorganisatie	bedrijfsstopzetting	Vergoeding	Stimulus	communicatieparticipatie	(geïntegreerde) visievorming	
		Instrumenten																				
f)		landinrichting	ALBON publiekrechtelijke rechtspersonen privaatrechtelijke rechtspersonen gemeenten provincie																			
		Aankoop in der minne werken		X							X											
		landschapszorg (erfbeplanting)									X											
		natuurontwikkeling									X											
		kleinschalige milieuverbeteringen									X											
		conservering archeologische en cultuurhistorische overblijfselen									X											
		passieven recreatie									X											
		kleinschalige waterzuivering									X											
		subsidies voor werken										subsidies voor werken										
		vergoeding voor cultuurschade																			vergoeding voor cultuurschade	
		geïntegreerde planvorming																				X
AGRARISCH NATUURBEHEER																						
g)		gebruiksovereenkomst	nvt																			
		beheer																				beheer
		vergoeding																				vergoeding
h)		beheerovereenkomsten	VLM - PDPO																			
		lwidevogels (peri)																				X
		akkervogels (peri)																				X
		verminderde bemesting ifv																				X
		waterkwaliteit (peri)																				X
		aanplant en onderhoud KLE's																				X
		aanleg en onderhoud poelen																				X
		Soortenrijk grasland (peri)																				X
		perceelsranden																				X
i)		Agrobeheergroep	EFRO																			
		beheer																				X
		vergoeding voor de geleverde dienst																				X
j)		niet productieve investeringen	PDPO - as 2																			
		hydrologische kleinschalige inrichtingswerken (stuwtjes, ...)																				X
LEEFMILIEU BELEID																						
k)		Erkend reservaat	ANB co-financiering erkende terreinbehorende natuurvereniging																			
		recht van voorkoop natuur																				recht van voorkoop natuur
		beheerplan																				subsidies voor opmaak van het beheerplan
		subsidies voor uitvoering van het beheerplan																				subsidies voor uitvoering beheerplan
		subsidie voor verwerving van gronden																				Subsidies voor verwerving van gronden
l)		Vlaams natuurreservaat																				
		verbodsbepalingen																				
		recht van voorkoop natuur																				recht van voorkoop natuur
		beheerplan																				voor opmaak en uitvoering beheerplan
m)		Vlaams ecologisch netwerk (VEN)	ANB																			
		vergunningvoorschrift																				
		koopplicht VEN (2) na aanduiding																				Koopplicht VEN
		recht van voorkoop natuur																				recht van voorkoop natuur
		natuurrichtplan (gewestelijk)																				
		natuurprojectovereenkomst																				
		vergoeding voor waterpeilverhoging																				vergoeding voor waterpeilverhoging
		koopplicht VEN (2) na goedkeuring NRP																				Koopplicht VEN

		Maatregelen	(financieel) verantwoordelijke instantie(s)	grondaankoop (in der minne)	herverkaveling (in der minne)	kavelruil	recht van voorkoop	koopplicht	onteigening	bestemmingswijziging	werken	subsidies	erfdienstbaarheid (vestigen/afschaffen)	beheer (opleggen)	bedrijfsverplaatting	bedrijfsreorganisatie	bedrijfsstopzetting	Vergoeding	Stimulus	communicatieparticipatie	(geïntegreerde) visievorming
		Instrumenten																			
n)		Natura 2000	ANB																		
		passende beoordeling																			
		koopplicht Natura 2000 (2) na aanduiding)						koopplicht natura 2000													
		natuurrichtplan																			
		natuurovereenkomst																			
		vergoeding voor waterpeilverhoging																vergoeding voor waterpeilverhoging			
		koopplicht Natura 2000 (2) na goedkeuring NRP)						koopplicht natura 2000													
o)		Regionaal landschap	ANB provincie																		
		Landschapsanimator																			
		landschapsherstel									X										
		subsidies voor landschapsherstel										X									
		communicatie/participatie																		X	
		bedrijfsplanner																			X
		projectmatige werking (visievorming, soorten)																			X
p)		Bosgroep	ANB provincie																		
		bosbeheerplan												X							
		subsidie voor opmaak										X									
		subsidie voor openstelling										X									
		subsidie voor ecologische bosfunctie										X									
		subsidie voor bebossing en herbebossing										X									
q)		Wildbeheereenheid	ANB																		
		wildbeheerplan																			X
		beheer van jachtterreinen																			X
INTEGRAAL WATERBELEID																					
		onteigening ten algemene nutte werken							x		X										
		watertoets																			
r)		overstromingsgebied	waterbeheerder																		
		recht van voorkoop integraal waterbeleid						recht van voorkoop integraal waterbeleid													
		aankoopplicht overstromingsgebied						aankoopplicht overstromingsgebied													
		Subsidie voor...										X									
s)		oeverzones	waterbeheerder																		
		recht van voorkoop integraal waterbeleid						recht van voorkoop integraal waterbeleid													
		aankoopplicht oeverzones						aankoopplicht oeverzones													
		beheer waterloop																			
		Subsidie voor...										X									
RUIMTELIJKE ORDENINGSBELEID																					
t)		Beschermd landschap																			
		onteigening binnen definitief beschermd landschap						onteigening in d'ief beschermd landschap													
		onderhoudspremie																			onderhoudspremie
		landschapspremie																			landschapspremie
		voor opmaak landschapsbeheerplan																			x
		voor studie- en onderzoekswerk + communicatie																			x
		voor uitvoering van werkzaamheden uit landschapsbeheerplan																			x

		Maatregelen Instrumenten	(financieel) verantwoordelijke instantie(s)	grondaankoop (in der minne)	herverkaveling (in der minne)	kavelruil	recht van voorkoop	koopplicht	onteigening	bestemmings wijziging	werken	subsidies	erfdienstbaa heid (vestigen/afs chaffen)	beheer (opleggen)	bedrijfsverpl aatsing	bedrijfsreco nversie	bedrijfsstop zetting	Vergoeding	Stimulus	communicatie participatie	(geïntegreer de) visievorming
u)	Ankerplaats		Onroerend Erfgoed																		
		zorgplicht voor de overheid																			
v)	Erfgoedlandschap		Onroerend Erfgoed																		
		zorgplicht voor de overheid en particulieren																			
		onteigening binnen erfgoedlandschap							onteigening binnen erfgoedlandscha p												
		onderhoudspremie																onderhoudspremie			
		landschapspremie																landschapspremie			
		voor opmaak landschapsbeheerplan																x			
		voor studie- en onderzoekswerk + communicatie																x			
		voor uitvoering van werkzaamheden uit landschapsbeheerplan																x			
w)	Strategisch project		ARP																		
		financiering grondverwerving procesbegeleiding		X														X			X
y	Andere																				
		landschapsbeelden	provincie Antwerpen									X		X							X
		landgoederen																			
		principe landschapsfonds	verschillende initiatiefnemers																		
ONDERSTEUNENDE EN STIMULERENDE INSTRUMENT																					
x)	sigma (= ter inspiratie) of andere		verschillende initiatiefnemers																		
		Lokale grondenbank (uitruilen)																			
		wijkersstimulus																X			
		toeslag voor eigenaar																X			
		toeslag voor bedrijfsverplaatsing																X			
		toeslag voor vrijwillig beëindigen van het landbouwgebruik																X			
		vergoeding voor omvormingsbeheer (dienstenconvenant)																X			
		fasering inrichting																X			X
		Schaderegeling bij overstroming																X			
		pachtaanvaardingsvergoeding																X			
		gemak van betaling																X	X		
		reconversiepremie (1/5, 1/10)																X		X	
		Sociaal bemiddelaar																			
		VLIFF											X								
		PDPO																X			
		Bedrijfsplanner												X							
IN ONTWIKKELING																					
i	Landinrichting																				
		projectmatige beheerovereenkomsten												projectmatige beheerovereenko mst							
		projectmatige dienstenvergoeding												projectmatige dienstenvergoedi ng							
ii	Pachtbank / optimalisatie beheer grondenbank																				
		ruilen van pacht																			
iii	Principe rood voor groen / blauw																				

3.2 Instrumenten

In dit hoofdstuk worden de instrumenten besproken die in het studiegebied ingezet kunnen worden.

De term "instrument" wordt gebruikt van zodra twee of meerdere maatregelen samen worden ingezet in een -al dan niet juridisch- bepaalde combinatie, volgorde of procedure. De instrumenten zijn terug te vinden in de eerste kolom van de overzichtstabel. Kaartmateriaal is terug te vinden in bijlage 6.6.

In dit hoofdstuk wordt abstractie gemaakt van zeer gedetailleerde inrichtingsvraagstukken die zich aandienen in het studiegebied. Deze komen verder aan bod in het hoofdstuk 4 "Inrichtingsvraagstukken".

3.2.1 Grondverwerving en -mobiliteit

a) Lokale grondenbank

Een lokale grondenbank wordt beschouwd als de verwerving, beheer en overdracht van onroerende goederen door de VLM op basis van een overeenkomst met één of meerdere partners, uit kracht van wet of door middel van een bindende opdracht, op voorwaarde dat dit binnen de doelstellingen van VLM valt.

Er zijn een aantal types te onderscheiden:

Type 1: enkel Projectgebied

De eenvoudigste vorm van een lokale grondenbank bestaat uit een projectgebied waarbinnen gronden rechtstreeks verworven dienen te worden. Er dient in dit geval dus niet gezocht te worden buiten het projectgebied naar mogelijke alternatieve gronden voor eigenaars/gebruikers met gronden binnen het projectgebied.

De verworven gronden kunnen tijdelijk beheerd worden door de VLM.

Type 2: Projectgebied en zoekgebied

In dit geval omvat de lokale grondenbank 2 types van perimeters:

- 1 Een **projectgebied** waarbinnen afhankelijk van de doelstelling een aantal/alle gronden verworven dienen te zijn bij de beëindiging van de overeenkomst;
- 2 Een **zoekgebied** waarbinnen gronden aangekocht kunnen worden als alternatief buiten het projectgebied voor eigenaars/gebruikers die gronden verliezen binnen het projectgebied. De omvang van dit zoekgebied wordt bepaald in overleg met de opdrachtgever maar hoe minder beperkingen hieraan opgelegd worden, hoe beter de grondenbank werkt.

De verwerving van de beoogde gronden in het projectgebied kan bijgevolg op 2 manieren gebeuren:

- 1 Rechtstreekse verwerving in het projectgebied (uit de hand, via openbare verkoop,...);
- 2 Via een ruil met een grond in het zoekgebied / of via verkoop van gronden in het zoekgebied aan 'gedupeerden in het projectgebied', vb pachters die in het projectgebied uitgewonnen worden en een koopoptie krijgen in het zoekgebied (hoofdstuk 3.2.5 - uitstel van betaling).

Type 3: Beheer van gronden

Bij dit type zal de VLM in opdracht van de contracterende partner(s), gronden van deze partner(s) beheren. Zij kan deze, indien voorzien in de overeenkomst, verpachten, kosteloos

in gebruik geven, verhuren, vrij van gebruik houden, Eenjarige pachtovereenkomsten zijn ook mogelijk in lokale grondenbanken waar de VLM juridisch eigenaar is .

Deze overeenkomst kan mee opgenomen worden in een overeenkomst van de bovenstaande types.

Type 4: Verkoop van patrimonium

Bij dit type kan de VLM in opdracht van een overheidspartner onroerende goederen vervreemden. Dit kan gaan om bijvoorbeeld historische eigendommen of om restgronden die voortvloeien uit grote infrastructuurprojecten zoals de aanleg van wegen of spoorlijnen. De overheidspartner kan de gronden vooraf per decreet overdragen aan de VLM.

Bij het oprichten van een lokale grondenbank kunnen, afhankelijk van de specifieke situatie en de wens van de (financierende) partner flankerende maatregelen in de overeenkomst opgenomen worden ter ondersteuning van de grondenbank. Volgende maatregelen worden besproken:

- Uitstel van betaling;
- Bijkomende financiële vergoedingen.

De oprichting van een lokale grondenbank (type II) kan in het studiegebied nuttig zijn.

Een verzoek tot oprichting van een lokale grondenbank kan ook in het studiegebied op twee manieren gebeuren:

- De vraag kan extern gesteld worden;
- Er kan vanuit de VLM op zoek worden gegaan naar partners voor een grondenbank.. VLM is in dit geval vragende partij voor de uitvoering van een lokale grondenbank, ter ondersteuning van een inrichtingsproject.

De VLM wenst echter na uitvoering van een inrichtingsproject geen gronden in eigendom te houden. Cruciaal in de oprichting van een lokale grondenbank is het vinden van partners (het Vlaams Gewest, een gemeente, ...) die de verworven (en ingerichte) gronden na uitvoering van het project willen overnemen. Deze partners dienen ook in te staan voor de financiering van de grondenbank en eventuele flankerende vergoedingen.

Andere instrumenten die aan grondverwerving kunnen doen zijn verbonden aan instrumenten van inrichting. Het gaat om natuurinrichting, landinrichting, ruilverkaveling. Ook kunnen verschillende overheden of middenveldorganisaties om hun welbepaalde doelstellingen te realiseren overgaan tot verwerving (in der minne).

3.2.2 *Bestemmen*

b) Ruimtelijk uitvoeringsplan

Een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) is een plan waarmee de overheid in een bepaald gebied de bodembestemming vastlegt. De gewestplannen worden vervangen door RUP's. Zo wordt voor alle percelen in een bepaald gebied duidelijk wat er kan en wat niet. Op basis van de stedenbouwkundige voorschriften van een goedgekeurd RUP kunnen stedenbouwkundige vergunningen afgeleverd worden.

Een RUP kan zowel op gewestelijk, provinciaal als gemeentelijk niveau worden opgemaakt. In onderstaande paragrafen worden ze samen beschouwd.

Een Gewestelijke RUP (GRUP) draagt altijd bij aan de uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), waarin de overheid in grote lijnen aangeeft hoe zij Vlaanderen ruimtelijk wil zien evolueren. Telkens wanneer het wenselijk of nodig is om de bestaande plannen aan te passen (Het gewestplan, een BPA,...), wordt een RUP opgemaakt. Het RUP vervangt de geldende bestemmingen en voorschriften van vroegere plannen.

Bij elke bestemming horen een aantal typevoorschriften⁴. Het kan gaan om standaard typebepalingen en gebiedsspecifieke typebepalingen. Deze hebben een verordenende werking en worden bijgevolg ter hand genomen bij de beoordeling van een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning.

Er is een hele procedure voorzien voor de opmaak en goedkeuring van een RUP⁵.

In het studiegebied zal een GRUP nodig zijn om de bestemmingen die in 2008 werden vooropgesteld in het AGNAS proces effectief te realiseren (zie inleiding).

De belangrijkste rol van het GRUP is weggelegd in "De Liereman" en "De Braekeleer" (actiegebied 57). Daarmee zal in "De Liereman" de gele bestemming kunnen evolueren naar een groene bestemming en zal in "De Braekeleer" de gele bestemming een overdruk natuurverweving krijgen.

De procedure voor het GRUP dient te worden opgestart als onderdeel van en in afstemming met de uitvoering van het raamakkoord "landschap de Liereman en omgeving".

Vergoedingen verbonden aan bestemmingswijziging zijn:

Planschade

Planschade⁶ is de schade die de eigenaar van een bebouwbare grond ondervindt als zijn grond door een bestemmingswijziging niet meer bebouwbaar of verkavelbaar is. Het recht op planschadevergoeding ontstaat als binnen vijf jaar na de bestemmingswijziging:

- de grond wordt verkocht of ingebracht in een vennootschap;
- een stedenbouwkundige vergunning wordt geweigerd;
- een negatief stedenbouwkundig attest wordt afgeleverd.

De planschadevergoeding bedraagt 80% van de waardevermindering van de grond als gevolg van de bestemmingswijziging. De waardevermindering is het verschil tussen de geïndexeerde oorspronkelijke verwervingsprijs en de waarde op het ogenblik dat het recht op planschadevergoeding ontstaat.

Het recht op planschadevergoeding is enkel van toepassing op:

- percelen die voor de bestemmingswijziging bebouwbaar waren;
- percelen die aan een uitgeruste weg liggen;
- enkel de eerste 50 meter van het perceel, grenzend aan de weg.

Planbaten

De planbatenheffing is een belasting op de meerwaarde die een perceel krijgt door een bestemmingswijziging. Dat is het geval bij bestemmingswijzigingen waarbij onbebouwbare gronden herbestemd worden tot woonzone, zone voor bedrijvigheid of recreatiezone.

De planbatenheffing bedraagt tussen 1% en 30% van de geschatte meerwaarde van het perceel. De meerwaarde wordt progressief belast per schijf. Zo wordt de meerwaarde van 0 tot 12.500 euro belast tegen 1%. Van 50.000 tot 100.000 gaat het om 5%. Het deel van de meerwaarde boven 500.000 euro wordt tegen 30% belast.

⁴ [Typevoorschriften](#) voor gewestelijke RUP's (11 april 2008)

⁵ http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/grup/rup_algemeen/rupprocedure.html

⁶ <http://www.ruimtelijkeordering.be/>, geraadpleegd april 2012

Kapitaalschadecompensatie

De kapitaalschadecompensatie is een vergoeding voor schade op gronden in landbouwgebruik veroorzaakt door:

- 1) Een wijziging van een gebiedsaanduiding "landbouw" naar een groene gebiedsaanduiding ('reservaat en natuur', 'bos' of 'overig groen') opgenomen in een RUP of plan van aanleg (= bestemmingswijziging);
- 2) Het aanbrengen (met een RUP of plan van aanleg) van een nieuwe overdruk 'ecologisch belang', 'ecologische waarde', 'overstromingsgebied', 'reservaat', 'valleigebied', of een vergelijkbare door de Vlaamse regering aangewezen overdruk op een zone die onder de gebiedsaanduiding landbouw valt (= opleggen beschermingsvoorschriften);
- 3) Een beschikking die een erfdienstbaarheid tot openbaar nut oplegt op een zone die onder de gebiedsaanduiding 'landbouw' valt (= opleggen beschermingsvoorschriften)

Een kapitaalschadecompensatie is een vergoeding verschuldigd aan een eigenaar van een perceel of groep van percelen > 0,5 ha.

Gebruikerscompensatie

De gebruikerscompensatie is de vergoeding voor schade op gronden in landbouwgebruik veroorzaakt door gebruiksbeperkingen als gevolg van dezelfde punten als bij kapitaalschadecompensatie.

Een gebruikerscompensatie is een vergoeding verschuldigd aan een gebruiker van een perceel of groep van percelen > 0,5 ha.

De mogelijkheden van een gecombineerde inzet van vergoedingen dient grondig te worden onderzocht. Complementariteit met vergoedingen die inzetbaar zijn vanuit andere instrumenten van inrichting en beheer dient te worden bewaakt om dubbele vergoedingen te vermijden.

Het is aangewezen om duidelijke afspraken te maken over hoe de verschillende processen in het studiegebied op elkaar kunnen afgestemd worden, zonder dat ze elkaar hinderen of vertragen. Dit gaat in de eerste plaats over het proces van het GRUP, het inrichtingsproces (natuurinrichting, ruilverkaveling, landinrichting, ...), ...

Planologische ruil

Een planologische ruil is de omwisseling van gebiedsbestemmingen vanuit een samenhangende visie op een duurzame ruimtelijke ordening van het volledige plangebied⁷.

De inzet van dit instrument in het studiegebied dient goed te worden gemotiveerd vanuit het nog te toetsen principe "eerst oplossingen op terrein alvorens bestemming door een bestemming".

Procedure versnelling investeringsprojecten

Deze procedure werd door de Vlaamse regering ontwikkeld om te komen tot een drastische versoepeling van de procedure van maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten (vb aanleg

⁷ <http://www.ruimtelijkeordering.be/Default.aspx?tabid=14478>

nieuwe Fluxys-leiding, een nieuwe ringweg, ...)⁸. Proceswinsten moeten zowel voor publieke als private projecten op alle bestuurlijk niveaus kunnen gelden.

Hiertoe werd een visienota opgemaakt waarin een eerste luik vooral ingaat op verbetering voor versnelling van vergunningsprocessen (milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning, ...). In een tweede luik wordt een grondige hervorming van de aanpak van investeringsprojecten die niet zonder een bestemmingswijziging kunnen worden gerealiseerd. De nieuwe aanpak wordt omschreven als een "drietrapsraket", met drie beslismomenten: de startbeslissing, het voorkeurbesluit en het projectbesluit.

Het is nuttig om het principe achter de uitgewerkte drietrapsraket verder uit te zetten ten opzichte van de doelstellingen en mogelijkheden in het studiegebied.

3.2.3 Inrichten

c) Natuurinrichting

Een natuurinrichting is gericht op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu in het VEN, de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden. Andere bestemmingen kunnen mits grondige motivatie opgenomen worden in een natuurinrichtingsproject.

De inzet van dit instrument in het studiegebied kan een meerwaarde bieden.

- Met natuurinrichtingsprojecten worden enerzijds maatregelen en inrichtingswerkzaamheden mogelijk ter realisatie van natuur maar kunnen anderzijds ook maatregelen ter verbetering van de landbouwstructuur worden voorgesteld.
- De doelstelling van natuurinrichting⁹ is gericht op de realisatie van de IHD's¹⁰ voor het aanwezige SBZ-H maar ook het aanwezig SBZ-V en het VEN
- Binnen de afgebakende perimeter geldt een **recht van voorkoop** en opbrengstvermindering op percelen veroorzaakt door de uitvoering van natuurinrichtingsmaatregelen (bv aanpassingen waterpeil, ...) kan worden vergoed;
- Bovendien kan **kavelruil en herverkaveling** de realisatie van maatregelen vereenvoudigen;
- Een natuurinrichting kan voorzien in een **bedrijfsverplaatsing** die in het belang van de natuurinrichting een bestaand bedrijfsgebouw met bestaande bedrijfswoning en onmiddellijke aanhorigheden, van een ecologisch kwetsbaar gebied kan overbrengen naar een gebied waar de toekomstgerichte bedrijfsstructuren economisch en ecologisch verantwoord kunnen ontwikkelen.

De bedrijfsverplaatsing heeft betrekking op het ter beschikking stellen van:

- o het bestaande bedrijf door de eigenaar aan de VLM, optredend namens het Vlaamse Gewest;
- o een nieuw bedrijf door nieuwbouw of verbouwing door de VLM, optredend namens het Vlaamse Gewest, aan de belanghebbenden.

Deze mogelijkheid van natuurinrichting werd tot op de dag van vandaag nog niet ingezet. De modaliteiten dienen verder te worden onderzocht.

⁸ <http://www.lne.be/themas/milieu-effectrapportage/extra-informatie/nieuwsarchief-1/versnelling-investeringsprojecten>

⁹ artikel 47 van het natuurdecreet

¹⁰ In ontwikkeling dd mei 2012

- Natuurinrichting heeft een mogelijkheid tot **vergoeden voor het waardeverlies** (vb na waterpeilaanpassing) dat eigenaars of gebruikers lijden vanwege een maatregel die via natuurinrichting wordt uitgevoerd.
- Een **vergoeding voor uitvoering door privé eigenaars en gebruikers**¹¹. Dit is een optie die voor een maatregelen als "uitmijning" kan worden ingezet. De betalingsmodaliteiten moeten nog worden uitgezocht (staatssteun, ...) en moeten nog teruggelinkt worden met IF en de minister van Leefmilieu.
- Een belangrijke meerwaarde van natuurinrichting is tevens de mogelijkheden die worden geboden aan de omwonenden, bedrijven, verenigingen om **inspraak** te hebben via twee openbare onderzoeken;
- draagvlak voor het project wordt ingebouwd via advies van een **commissie** die bestaat uit streekdeskundigen en belanghebbenden en via begeleiding door een **comité** dat bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende overheidsinstellingen.

De twee laatste procesmatige aspecten vormen een niet te onderschatten meerwaarden in (verwevings-)gebieden met een wenselijke betrokkenheid van de eigenaars en gebruikers.

Voorliggende studie verloopt parallel aan het onderzoek naar de haalbaarheid van het instrument natuurinrichting.

d) Ruilverkaveling

Ruilverkaveling is een instrument dat in de eerste plaats een rendabele en duurzame landbouwuitbating beoogt via het herschikken van landbouwpercelen zodat aaneengesloten, regelmatige en gemakkelijk toegankelijke kavels zo dicht mogelijk bij het landbouwbedrijf komen te liggen.

Het instrument past hiermee zowel in het beleid van de ruimtelijke ordening als in het milieu-, natuur- en het plattelandsbeleid. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om bij te dragen aan onder meer natuur- en landschapszorg, zorg voor cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed en recreatief medegebruik in evenwicht met de landbouwkundige verbeteringen.

Ruilverkaveling is een sterk instrument:

- van grondmobiliteit vermits het als het ware de aanwezige gebruiks- en eigendomspercelen opheft en een volledig nieuwe layout van eigendom en gebruik uittekent. Hierbij wordt rekening gehouden met wat de eigenaars en gebruikers vóór het project ter beschikking hadden maar bestaat ook de mogelijkheid om of meer of minder gronden toe te delen en de mogelijkheid om een deel van de gronden voor andere, openbare, doelen aan te wenden (reductie);
- in het uitvoeren van werken en het voorzien van subsidies hiervoor, afhankelijk van de aard van de maatregel.

Via de herverkaveling kunnen ook:

- **eigendommen** van natuurverenigingen gegroepeerd worden op de meest waardevolle stukken grond;
- Vrijgemaakte gronden voor de zogenaamde **maatregelen tot landinrichting (MLI)** een invulling krijgen die ook bijdraagt aan de natuurdoelstellingen. 2% van de oppervlakte in landbouwgebruik (2% van de totale puntenwaarde) kan in MLI worden gelegd. Dit is de oppervlakte die voor natuurontwikkeling kan worden ingezet.

¹¹ In 2002 aan de bepalingen van natuurinrichting in het decreet natuurbehoud ingeschreven.

- Door **kavelinrichtingswerken** wordt ervoor gezorgd dat de kavels van de landbouwbedrijven beter te bereiken en te bewerken zijn. Door egalisatie kan de grond effen gemaakt worden wanneer dat nodig is, wegen worden opgebroken en sloten gedempt als ze voor de nieuwe kavels geen nut meer hebben
- De **kostenomslag** omvat de onder- en overbedeling, min- en meerwaarde, toeslag deelname in de werken (elke eigenaar deelt in de kosten)
- een ruilverkaveling voorziet in een afhouding van een percentage voor de realisatie van openbaar domein wat **reductie** wordt genoemd.

e) Ruilverkaveling in der minne

Een ruilverkaveling in der minne¹² wordt doorgevoerd voor een beperkte oppervlakte en een beperkt aantal personen daar waar een ruilverkaveling uit kracht van wet niet nodig is en beoogt een vervanging van een aantal vroegere kavels door een kleiner aantal nieuwe kavels. Deze laatste moeten zoveel mogelijk aaneensluitend en regelmatig zijn en een eigen uitweg hebben.

Het doel van de wet laat wel ruimte voor interpretatie, dit is namelijk omschreven als het herstructureren van landbouwexploitaties "in het algemeen belang". Of met andere woorden: als de realisatie van NATURA 2000 doelen als het algemene belang wordt beschouwd, kan de wet gebruikt worden om ter realisatie ervan landbouwexploitaties te herstructureren.

Op verzoek van de minister en door minimum 3 belanghebbenden kan een ruilverkaveling in der minne opgestart worden in landelijk, agrarisch, bos en groengebied. Een provinciaal comité staat in voor de uitvoering. Naast ruilen en herverkavelen is ook uitvoering van werken mogelijk met 60% subsidie. Wie de overige 40% voor z'n rekening neemt wordt niet omschreven: het kan zowel over eigenaars, gebruikers als andere openbare besturen, gaan, volgens het te sluiten akkoord.

De twee varianten van ruilverkaveling in der minne zijn (VLM, s.d.; VLM, 2009):

- Ruilverkaveling bij overeenkomst zonder voorafgaand akkoord tussen belanghebbenden; De ruilverkaveling bij overeenkomst wordt momenteel als niet realiseerbaar beschouwd omdat ze veronderstelt dat de eigenaars en gebruikers hun lot vrijwillig in de handen van de provinciale commissie leggen.
- Vrijwillige ruilverkaveling waar een voorafgaand akkoord bestaat tussen de belanghebbende over de herverkaveling, de werken en de verdeling van de kosten.

Begin jaren '80 werd een project gerealiseerd en is er momenteel een project in voorbereiding dat een grote kans op slagen heeft (deelgebied Maaseik-Zuid in Steenkamp-Wurfeld).

De optie om een vrijwillige ruilverkaveling, in een mix met andere instrumenten, in te zetten in het studiegebied dient open te blijven. Dit kan nuttig zijn om een ruil tussen 2 of meerdere landbouwers, waarover akkoord in het gebied bestaat, te faciliteren en te ondersteunen.

Dit instrument functioneert met behulp van een provinciaal ruilcomité dat echter nog niet actief is. De oprichting ervan is noodzakelijk en dient bijgevolg (terug) te worden onderzocht en opgestart.

¹² Wet van 10 januari 1978 houdende bijzondere maatregelen inzake ruilverkaveling van landeigendommen in der minne

f) Landinrichting

Landinrichting is een instrument dat beoogt met inrichting een overeenstemming met de bestemmingen van de ruimtelijke ordening te realiseren. Dit via onder meer:

- Het zoeken naar geïntegreerde oplossingen die rekening houden met aanwezige gebiedsrelaties en -verbanden;
- Het afstemmen van programma's van verschillende sectoren om de inrichting efficiënt te laten gebeuren;
- Het bijdragen tot de realisatie van de beleidsplannen en actieprogramma's in het kader van het plattelandsbeleid, ruimtelijke ordeningsbeleid en het milieubeleid.

Binnen een landinrichtingsproject kan een brede waaier aan maatregelen en instrumenten toegepast worden maar deze komen uiteraard niet allemaal tegelijkertijd aan bod: bepaalde inrichtingsplannen focussen niet - gebiedsdekkend op één thema; andere plannen focussen gebiedsdekkend op een kleiner gebied en laten meerdere thema's aan bod komen.

De sterkte van dit instrument situeert zich op verschillende vlakken:

- Het biedt garantie over inspraak vanuit de verschillende bestuursniveaus en biedt daarenboven een formeel overlegorgaan, de planbegeleidingsgroep, aan;
- Het biedt mogelijkheden binnen de waaier bijkomende studiewerk, over communicatie tot en met effectieve inrichting van de nodige maatregelen op het terrein;
- Partners (lokale en provinciale besturen, particulieren) worden maximaal aangemoedigd om maatregelen mee te helpen realiseren waartegenover een subsidie staat. Deze is afhankelijk van de aard van de maatregel en uitvoerende partner. Hiermee kan het instrument een bijdrage leveren tot de realisatie van de doelstellingen van andere besturen en tot de realisatie van de andere initiatieven;
- Tijdens de uitwerking van de inrichtingsplannen kan blijken dat andere instrumenten beter inzetbaar zijn voor de realisatie. Een landinrichtingsproject maakt een combinatie van verschillende instrumenten mogelijk

De inzet van landinrichting in de Liereman heeft een meerwaarde voor een inrichting die verder gaat dan louter de natuurinrichtingswerken. Hierbij wordt in de eerste plaats het afstemmen van de recreatieve aspecten in “Landschap de Liereman en omgeving” beoogd. De mogelijkheid om dit instrument met haar huidige wetgeving in te zetten in een verkorte procedure dient te worden onderzocht; bijvoorbeeld gekoppeld aan het GRUP.

3.2.4 Beheren

In deze paragraaf wordt vooral toegespitst op het agrarisch natuurbeheer. De instrumenten van landschapsbeheer komen ook aan bod onder het beleidsdomein ruimtelijke ordening. Het gaat om de instrumenten gekoppeld aan het beschermd landschap, de ankerplaats en het erfgoedlandschap.

g) Gebruiksovereenkomst

Een gebruiksovereenkomst is een jaarlijkse overeenkomst tussen twee partijen (overheid -gebruiker, ...) waarin een gebruiker zich engageert om een grond te beheren. In de meeste gevallen worden deze overeenkomsten gesloten met een landbouwer.

In het geval van een kosteloze gebruiksovereenkomst engageert de gebruiker zich om een beheer te doen ondanks de strengere (natuur-)voorwaarden. Het voordeel voor een landbouwer is in dit geval

dat hij de grond wel in het GBCS¹³ kan inbrengen en er, afhankelijk van de voorwaarden van de overeenkomst, maximaal twee grootvee eenheden mag opzetten.

h) Beheerovereenkomsten

Verschillende Vlaamse en lokale overheden bieden landbouwers de mogelijkheid om beheerovereenkomsten (BO) te sluiten, al dan niet met een vergoeding.

Een beheerovereenkomst is een overeenkomst waarbij de gebruiker of een groep van gebruikers van een grond zich er vrijwillig toe verbinden om gedurende een bepaalde termijn een vooraf bepaalde prestatie te leveren. De gebruiker of een groep van gebruikers ontvangen hiervoor een jaarlijkse vergoeding die in verhouding staat tot de geleverde inspanningen en de eventuele inkomstenderving en de transactiekosten die hiermee gepaard gaan.

Een dergelijke overeenkomst, tussen overheid en landbouwer, houdt in dat een landbouwer een pakket van milieu- en natuurvriendelijke maatregelen neemt op zijn/haar bedrijf in ruil voor een financiële vergoeding. Deze pakketten bevatten een set van vooropgestelde maatregelen die steeds via deze combinatie uitgevoerd worden voor het doel dat het pakket vooropstelt.

Een BO kan worden gesloten voor vijf jaar op landbouwgronden die geregistreerd zijn in het "geïntegreerd beheer- en controle systeem" (GBCS) en bijgevolg een landbouwproductieperceel zijn en waarop een gebruiker zit.

Landbouwgronden die in een erkend natuur- of boserservaat gelegen zijn of een uitbreidingszone van een erkend natuurreservaat liggen, komen niet in aanmerking voor het sluiten van BO's.

Er kan hierbij beroep gedaan worden op een bedrijfsplanner die kan nagaan welke beheerovereenkomsten aangewezen zijn op individueel bedrijfsniveau en kan hiertoe een bedrijfsplan opmaken.

In 2008 werd "Landschap de Liereman en omgeving" in het kader van de afbakening van de gebieden voor de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) een "voortoets" opgemaakt die de mogelijke impact van de afbakening op de soorten en habitats van de SBZ's belichtte (ANB, 2008). Hierin werden voor "Oosthoven en Laks" een zevental BO's vooropgesteld.

Deze worden weergegeven in de eerste kolom van tabel 3.2.4.a .

In het studiegebied is het echter op dit moment niet steeds mogelijk om deze BO's af te sluiten omdat ze gebonden zijn aan een perimeter. Kolom 2 vermeldt welke BO's werkelijk ingezet kunnen worden terwijl kolommen 3 en 4 voorstellen voor de toekomst in "Landschap de Liereman en omgeving" weergeven.

Voorgestelde BO's Oosthoven-Laks (ANB, 2008)	Mogelijkheid BO's (mei 2012)	Voorstel BO's Braekeleer (toekomst)	Voorstel BO's Oosthoven en Laks (toekomst)
Weidevogels	Binnen beheergebied weidevogels	- Onderzoek uitbreiding/herziening beheergebied weidevogels (bvb via NRP, PDPO III ...) - Actief stimuleren	-
Akkervogels	/	- Onderzoek afbakening beheergebied akkervogels (via NRP, PDPO III ...) - Actief stimuleren	-

¹³ Geïntegreerd beheer- en controle systeem

Verminderde bemesting ifv betere waterkwaliteit	/	- Onderzoek afbakening gebied met bemestingsnorm "water" (bvb via NRP, PDPO III ...) - Actief stimuleren	-
aanplanten en onderhouden van houtige KLE's	+	-	- Actief stimuleren
aanleggen en onderhouden van poelen	+	-	- Actief stimuleren
Perceelsranden beheer	+	- Actief stimuleren	- Actief stimuleren
soortenrijke graslanden en akkers	/	- Onderzoek afbakening beheergebied (bvb via NRP, PDPO III ...) - Actief stimuleren	-

Tabel 3.2.4.a: Mogelijke en gewenste beheerovereenkomsten

- BO aanleg en onderhoud poelen, aanplant en onderhoud van houtige KLE's en perceelsranden zijn in de regel toepasbaar in het Vlaams Gewest en bijgevolg ook in "Landschap de Liereman en omgeving" voor zover niet gelegen in hoger vermelde uitgesloten zones.
- Er is geen akkervogelgebied aanwezig. De mogelijkheid om BO akkervogel af te sluiten kan van nut zijn in de overgang tussen deelgebieden Oosthoven en Laks en de Braekeleer. Er wordt voorgesteld om het nut en de mogelijkheid voor afbakening van een beheergebied akkervogels te onderzoeken.
- Weidevogelgebied wordt vooropgesteld in het deelgebied de "Braekeleer". Er is in de uitgangssituatie (mei 2012) slechts een beperkt weidevogelgebied afgebakend in het noorden en het zuiden van de Braekeleer. Daarom dient verder onderzoek te worden gedaan om tot wijziging van beheergebied weidevogels te komen.
- Er is momenteel geen beheergebied aanwezig voor soortenrijke graslanden en akkers in het onderzoeksgebied. Er wordt voorgesteld om het nut en de mogelijkheid voor een dergelijk beheergebied in het onderzoeksgebied te onderzoeken.
- Indien bepaalde percelen wettelijk een verminderde bemesting

Beheerovereenkomsten zijn in het studiegebied niet overal inzetbaar

- In het gebied Oosthoven en Laks lijkt het nuttig om een drietal zones te onderscheiden Van oost naar west gaat het om: KLE's, Akkervogels, Weidevogels.
- voor de Braekeleer zullen de pakketten weidevogels hun nut kunnen bewijzen

Het behoort tot de aanbeveling om verder het nut en de haalbaarheid van het herzien van de beheergebieden verder te bekijken.

i) Agrobeheergroep

Een agrobeheergroep¹⁴, als samenwerkingsverband van plaatselijke landbouwers, werd onderzocht en toegepast binnen Eco². De oprichting van een agrobeheergroep is een initiatief van, door en voor boeren:

¹⁴ <http://www.ecokwadraat.be/Agrobeheergroepen/Watiseenagrobeheergroep/tabid/343/Default.aspx>

- Landbouwers groeperen zich rond een project in het kader van landschaps- of natuurbeheer.
- Landbouwers bepalen mee hoe het beheer van een gebied wordt uitgebouwd.
- Landbouwers staan individueel of samen in voor de uitvoering van het beheer.
- Landbouwers bepalen samen welke nieuwe projecten zij bijkomend opnemen.

Elk initiatief situeert zich binnen het economisch gebeuren op het landbouwbedrijf en kan dus genieten van een verantwoorde vergoeding van de overheid.

Voor het studiegebied kan het principe van een landschapsfonds een meerwaarde zijn. Dit werd onderzocht in het kader van Eco², Landschapsfonds in Vlaanderen¹⁵. Het loont de moeite om te bekijken in hoever niet alleen de van nabij betrokken partners maar ook privé investeerders zich hiervoor financieel kunnen engageren.

j) Niet productieve investeringen

Andere maatregelen dan agromilieumaatregelen en beheerovereenkomsten onder As 2 zijn:

- Compenserende betalingen binnen en buiten Natura 2000
- Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in het kader van de kaderrichtlijn Water
- Bebossing van landbouwgronden
- Niet-productieve investeringen in bossen

Met de maatregel "inrichtingsmaatregelen door landbouwers ikv kaderrichtlijn water" wil men de problematiek van verdroging en wateroverlast aanpakken door aan waterconservering te doen. Dit houdt in dat gebiedseigen water tijdelijk wordt vastgehouden in bovenstroomse gebieden. Dit zorgt voor een stijging van de grondwaterstand en een reductie van het vochttekort tijdens droogteperiodes en voor een verhoogde aanvulling van het ondiepe en diepe grondwater.

Waterconservering is maatwerk en hangt samen met heel wat perceelsspecifieke kenmerken zoals bodemtype en gewas. Daarenboven is het nodig om gebiedsgericht te denken bij het opzetten van dergelijke projecten omdat verdroging en wateroverlast niet stoppen aan perceelsgrenzen. De maatregel zal daarom enkel kunnen worden toegepast binnen beheergebieden die worden afgebakend volgens de criteria van de Kaderrichtlijn Water. Overstromingsgebieden behoren hier niet bij.

Enkele voorbeelden van hoe een landbouwer hier specifiek kan op inspelen en die ook in het studiegebied van waarde kunnen hebben, zijn aanpassing van slootprofielen, plaatsing van regelbare stuwjes, aanleggen van aarden ophogingen aan perceelsranden, plaatsen van peilbuizen voor monitoring.

Beleidsdomein Leefmilieu

Een aantal thematisch juridische afbakeningen en beschermingsperimeters in het studiegebied maken het mogelijk om ook onderstaande instrumenten te belichten.

Natuurreserveaat

Natuurreserveaten zijn terreinen die door de Vlaamse Regering als dusdanig worden aangewezen of erkend omwille van hun belang voor het behoud en de ontwikkeling van de natuur of het natuurlijk

¹⁵ <http://www.ecokwadraat.be/bufferingGentseKanaalzone/Bedrijvenspijzenlandschapsfonds/Landschapsfonds/tabid/1700/Default.aspx>

milieu. Via een aangepast beheer wordt ernaar gestreefd bepaalde natuurstreefbeelden te behouden of te ontwikkelen¹⁶

De aangewezen 'Vlaamse natuurreservaten' worden beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. 'Erkende natuurreservaten' worden meestal beheerd door natuurverenigingen, maar kunnen ook door andere rechtspersonen of natuurlijke personen worden beheerd.

Het erkennings- en subsidiebesluit beschouwt het toegankelijk maken van de natuur als een beleidsdoelstelling. De overheid subsidieert de oprichting van bezoekerscentra en van inrichtingswerken die de verbeterde openstelling tot doel hebben. Het Natuurdecreet (art. 34) voorziet de mogelijkheid tot educatief en recreatief medegebruik binnen natuurreservaten voor zover dat inpasbaar is in hun (ecologische) doelstelling.

Het erkennings- en subsidiebesluit biedt de minister de mogelijkheid om aan de erkende terreinbeherende natuurverenigingen een subsidie toe te kennen voor de aankoop van gebieden. Aan die subsidie is tevens de voorwaarde verbonden dat de betrokken gebieden binnen de twee jaar worden voorgesteld als te erkennen natuurreservaat (art. 7). Voor oppervlaktes kleiner dan 5 hectare kan die termijn met twee jaar worden verlengd. De subsidiëring gebeurt grotendeels via het Minafonds maar ook via het programma Natuur van de departementale begroting Leefmilieu, Natuur en Energie.

Voor de erkenning en subsidiëring als natuurreservaat komen zowel de aangekochte als de gehuurde terreinen van de erkende als van de niet-erkende natuurverenigingen in aanmerking.

Voor de beschrijving van de reservaten in het studiegebied wordt verwezen naar het juridisch- en beleidsmatig kader van het onderzoek naar de haalbaarheid van natuurinrichting.

In het studiegebied zijn zowel een erkend- als een Vlaams natuurreservaat aanwezig. Voor een beschrijving van beide kaders wordt verwezen naar het juridisch- en beleidsmatig kader van het onderzoek naar de haalbaarheid van natuurinrichting.

k) Erkend reservaat

Voor het beheer dat door natuurland wordt uitgevoerd, volgens en voor de maatregelen opgenomen in het integraal beheerplan, kunnen subsidies worden verkregen.

De erkenning natuurreservaten en natuurverenigingen staat geregeld in het besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van natuurreservaten en van terreinbeherende natuurverenigingen en houdende toekenning van subsidies, dd. 27/06/2003, BS 17/09/2003.

l) Vlaams natuurreservaat

Vlaams natuurreservaat Echelkuyl is in het studiegebied aanwezig. Er is een ontwerp beheerplan voor dit gebied aanwezig.

m) Vlaams ecologisch netwerk

De natuurlijke structuur in Vlaanderen bestaat in de eerste plaats uit de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en de natuurverwevingsgebieden en natuurverbindingsgebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in

¹⁶ Natuurdecreet, art. 32

Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO).

Het VEN en het IVON, de natuurverwevingsgebieden en natuurverbindingsgebieden behoren tot de belangrijke instrumenten van het natuur- en bosbeleid. Deze instrumenten worden gedeeld met het ruimtelijke ordeningsbeleid.¹⁷

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) is een selectie van de waardevolste en gevoeligste natuurgebieden in Vlaanderen. Het zijn die gebieden waar natuurbehoud en natuurontwikkeling op de eerste plaats moeten komen om een representatief staal van de Vlaamse natuur duurzaam in stand te kunnen houden.¹⁸

In het studiegebied is een gedeelte afgebakend als VEN aanwezig. De instrumenten die kunnen ontsloten worden middels deze afbakening zijn een aantal grondverwervingmaatregelen.

De mogelijkheid tot het sluiten van een natuurprojectovereenkomst tussen overheid en particulier is gekoppeld aan de opmaak van een natuurrichtplan (light) en dient te worden onderzocht.

n) Natura 2000

Natura 2000 is een Europees natuurnetwerk waarbinnen de toekomst van Europa's meest kwetsbare dier- en plantensoorten en hun leefgebieden (habitats) worden verzekerd. Alle lidstaten van de Europese Unie nemen in de Natura 2000-gebieden maatregelen om de Europese soorten en hun leefgebieden ook in de toekomst kansen te geven. Dat doen ze samen met de gebruikers van deze gebieden.

Natura 2000 is de naam voor het Europese natuurnetwerk, het grootste netwerk van natuurgebieden ter wereld. Het strekt zich uit over 27 landen en telt ongeveer 25000 gebieden. Alles samen is dat goed voor zowat een vijfde van de oppervlakte van Europa.

Alle lidstaten van de Europese Unie nemen in de Natura 2000-gebieden maatregelen om de Europese soorten en hun leefplekken ook in de toekomst kansen te geven. Dat willen ze samen met de gebruikers van deze gebieden doen.

De Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vormen de juridische basis van Natura 2000.

In het studiegebied zijn zowel een SBZ-V als een SBZ-H aanwezig. De realisatie van deze Natura 2000 gebieden vormen een belangrijk onderwerp van het raamakkoord. De instrumenten die kunnen ontsloten worden middels deze afbakening zijn zeer gevarieerd.

Er zijn een aantal interessante studies in opmaak waarvoor in functie van bruikbaarheid in het studiegebied een vinger aan de pols dient te worden gehouden. (hoofdstuk 2.1.2).

Volgende instrumenten zijn in het studiegebied van nut:

- Koopplicht Natura 2000 voor de SBZ-H, 2 jaar na definitieve aanduiding
- De opmaak van een NRP (light) verdient een onderzoek. Dit in functie van het kunnen afsluiten van natuurprojectovereenkomsten, vergoeding voor waterpeilverhoging, ...

¹⁷ http://www.natuurenbos.be/Home/Natuurbeleid/Natuur/VEN_en_IVON/Inleiding.aspx

¹⁸ http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Natuur/VEN_en_IVON/Opbouw_en_doelstelling/VEN.aspx

o) Regionaal landschap

Een regionaal landschap is een streek met een eigen identiteit en met belangrijke natuur- en landschapswaarden. Er worden activiteiten ontwikkeld rond duurzame streekontwikkeling op basis van de actuele en potentiële kwaliteiten van de natuur, het landschap en de streekidentiteit.

Vlaanderen telt momenteel zeventien regionale landschappen. Veertien daarvan zijn voorlopig of definitief erkend door de Vlaamse Minister voor Leefmilieu.¹⁹

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete vzw werd op 10 maart 2009 opgericht als het vierde Regionaal Landschap in de provincie Antwerpen. Samen met de 17 deelnemende gemeenten (Balen, Beerse, Dessel, Geel, Grobbendonk, Herentals, Herenthout, Kasterlee, Lille, Meerhout, Mol, Olen, Oud-Turnhout, Retie, Turnhout, Vorselaar en Vosselaar), natuurverenigingen en organisaties uit landbouw, jacht en recreatie wil het zich inzetten voor het streekeigen karakter en het vrijwaren van de typische natuur- en landschapswaarden van de streek.²⁰

De noden in het studiegebied van zowel visievorming als uitvoering kunnen in belangrijke mate worden ingevuld door de werking van het regionaal landschap. Niet alleen de bedrijfsplanner, maar ook de landschaps animator hebben hun sterkte vanuit de gebiedsgerichte diensten op maat. Ook de projectmatige werking laat heel wat mogelijkheden open en verdient verdere uitwerking.

p) Bosgroep

Een bosgroep is een duurzaam samenwerkingsverband tussen verschillende privé-bosbeheerders en/of openbare boscijzenaars welke wordt begeleid door een boscoördinator. Natuurgericht bosbeheer, kwalitatieve en ecologisch verantwoorde houtproductie en recreatief gebruik staan hierbij centraal.

Om deze manier van bosbeheer te ondersteunen, zet de overheid een waaier van subsidiemogelijkheden in:

- Subsidie voor bebossing en herbebossing
- Subsidie voor openstelling
- Subsidie voor een beheerplan volgens de criteria duurzaam bosbeheer
- Subsidie voor het bevorderen van de ecologische bosfunctie

Meer achtergrond bij deze subsidiemechanismen kan gevonden worden in de brochure²¹

In het studiegebied is een bosgroep aanwezig. De inzet van de bosgroep dient verder te worden onderzocht.

q) Wildbeheereenheid

Een wildbeheereenheid (WBE) is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen individuele jachtrechthouders binnen een ruimtelijk begrensd gebied. Dit werkingsgebied omvat meerdere jachtterreinen waarop aan planmatig wildbeheer wordt gedaan. Hierbij dient er te worden samengewerkt met andere belanghebbende partijen.

¹⁹ <http://www.regionalelandschappen.be/>

²⁰ <http://www.regionalelandschappen.be/rlkgn.html>

²¹ [brochure²¹ “Nieuwe subsidies voor bosbeheerders – wegwijs in de nieuwe subsidieregeling voor openbaren en privé bossen”](#)

In de praktijk bestaat het werkgebied van een wildbeheereenheid uit meerdere jachtgebieden met een totale oppervlakte van minstens 1000 hectaren. Een wildbeheerplan behoudt en ontwikkelt binnen dat gebied een goede, evenwichtige wildstand.

Daarbij dient men rekening te houden met de belangen van zowel jacht, landbouw als natuurbescherming.²²

r) Overstromingsgebied &

s) Oeverzones

De bekkenbeheerplannen bieden een geheel van verschillende gebiedsspecifieke maatregelen aan voor de overstromingsproblematiek binnen Vlaanderen, onder meer de afbakening van in totaal **13 overstromingsgebieden**.

Oeverzones maken deel uit van het watersysteem, ze vormen de plaats waar water en land elkaar raken. Het behoud en herstel van natuurlijke oeverzones is een belangrijke stap in het herstel van een evenwichtig watersysteem. Een natuurlijk functionerende oeverzone langs oppervlaktewater leidt tot een meer natuurlijke werking van het watersysteem en draagt bij tot het beschermen tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen. In totaal zijn er voor Vlaanderen **2 oeverzones** afgebakend in de bekken- en deelbekkenbeheerplannen

Hoewel geen van beide instrumenten aanwezig zijn in het studiegebied worden ze mee in de mix onderzocht. Dit omdat er een proces loopt van de provincie Antwerpen, dienst waterbeleid dat het mogelijk maakt om aan retentie te doen langsheen de Aa.

Ruimtelijk ordeningsbeleid

t) Beschermd landschap

Een landschap kan worden beschermd wanneer het wegens zijn natuurwetenschappelijke, historische, esthetische of sociaal-culturele waarde van algemeen belang is. Steeds is het beschermde geheel het resultaat van het samengaan van natuurlijke processen en maatschappelijke ontwikkelingen.

Een deel van het projectgebied is aangeduid als beschermd landschap "De Liereman" (fase I, fase II & III)

u) Ankerplaatsen &

v) Erfgoedlandschap

De *ankerplaatsen* zijn de meest waardevolle landschappen van Vlaanderen en zijn opgenomen in de landschapsatlas op basis van wetenschappelijke criteria. Deze ankerplaatsen hebben momenteel geen enkele juridische betekenis.

Op basis van het nieuwe decreet kunnen zij worden aangeduid bij besluit van de Vlaamse regering. Hierbij worden de typische kenmerken en waarden van het landschap vastgelegd. Dit verloopt in twee stappen, een voorlopige aanduiding en na advisering van verschillende administraties en de betrokken

²² <http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Wildbeheer/Wildbeheereenheden.aspx>

provincie en gemeentes een definitieve aanduiding. Vanaf dat moment geldt een zorgplicht voor administratieve overheden.

Wanneer de bepalingen uit de ankerplaatsen worden opgenomen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen spreekt men van *erfgoedlandschappen*. Dit kan verlopen via zowel een gewestelijk, een provinciaal of als een gemeentelijk RUP. Deze aanduiding als erfgoedlandschap vormt een bijkomende beoordelingsgrond voor vergunningen via de bepalingen in het RUP. Vanaf dat moment geldt de zorgplicht voor iedereen. Om de instrumenten van onroerend erfgoed te kunnen inzetten is een geëigende procedure te volgen.

Van het ogenblik dat een AP een EGLS is geworden, zijn de premiemogelijkheden betreffende het beheer van beschermde landschappen van toepassing en kan een beheerscommissie worden opgericht, een beheersplan opgesteld en kunnen onderhouds- en landschapspremies worden verleend.

Een **onderhoudspremie** wordt toegekend aan regionale en lokale besturen, verenigingen en privépersonen voor de uitvoering van instandhoudingswerken²³ binnen zowel een beschermd landschap (nu reeds aanwezig binnen het studiegebied) als een erfgoedlandschap (wellicht aanwezig binnen het studiegebied ná goedkeuring van het nog op te starten GRUP).

De onderhoudspremie kan ook worden uitgekeerd in het kader van een bosbeheerplan of een natuurrichtplan indien de werken van landschappelijke aard zijn en expliciet als zodanig in het plan worden vermeld.

De **landschapspremie** kan alleen worden uitgekeerd in het kader van een landschapsbeheerplan. Dit beheerplan kan worden opgesteld voor zowel een beschermd landschap als een erfgoedlandschap. Zowel voor het opstellen van het beheerplan (80%) als voor de uitvoering van de werkzaamheden kaderend in het landschapsbeheerplan (70%) kan subsidie verkregen worden. Studie- en onderzoekswerk, ontsluiting, openstelling en communicatiemaatregelen kunnen tot 20% gesubsidieerd worden.

w) Strategisch project

Met strategische projecten wordt de realisatie van maatschappelijke doelstellingen te realiseren binnen de gewenste ruimtelijke structuur beoogd. Ze moeten de ontwikkeling acti veren daar waar dit niet vanzelf gebeurt. Dit kan op verschillende manieren. De huidige krachtlijnen zijn²⁴:

- middelen (gebiedsgericht) bundelen en de doelmatige aanwending;
- procedures vereenvoudigen en communicatie verbeteren;
- focussen op projecten met een voorbeeld- en hefboomfunctie voor het Vlaams ruimtelijk beleid;
- domeinoverschrijdende werking rond strategische projecten bevorderen en een gecombineerde inzet van instrumenten stimuleren;
- stimuleren dat er effectief een gestructureerd grond beleid voor strategisch projecten tot stand komt.

Een strategisch project in het studiegebied kan zorgen voor bijkomende middelen (financiering en personeel) voor de realisatie van de doelstellingen vanuit ruimtelijke ordening opgelegd.

²³ Limitatieve lijst van maatregelen van het landschapsdecreet (Art. 2, §1)

²⁴ Instrumentarium – onderzoek naar een instrumentarium voor strategisch en realisatiegericht ruimtelijk beleid in Vlaanderen: voorbereidend onderzoek voor het beleidsplan ruimte Vlaanderen – nota over de mogelijke aanpassingen aan het instrumentarium van de ruimtelijke ordening

x) Landschapsbeelden

Met de landschapsbeelden biodiversiteit wordt in de provincie Antwerpen gestreefd naar meer samenhang tussen en samenwerking bij terreinmaatregelen ten gunste van biodiversiteit, in het landschap rondom natuurgebieden. De nieuwe methodiek landschapsbeelden biodiversiteit tracht een antwoord te bieden aan die uitdaging voor het natuurbehoud in Vlaanderen door:

- op landschapsschaal een visie te ontwikkelen op duurzame functionele leefgebieden, waarbij duurzaam onder meer impliceert dat er synergieën mogelijk zijn met de aanwezige functies in de landschappen (wonen, mobiliteit, landbouw, bedrijventerreinen, jacht, recreatie, ...)
- parallel het proces op te starten om via informatie, sensibilisatie en ondersteuning de talrijke actoren betrokken bij natuurbeheer en -beleid in de landschappen rondom natuurgebieden te overtuigen om toekomstig beheer en inrichting af te stemmen op die visie.

De ondersteuning van de provincie is onder meer van financiële aard. Zo wordt het project 'fauna-akkers' van Regionaal Landschap de Voorkempen vzw gesubsidieerd door de provincie Antwerpen. In 2010 zijn zo ongeveer 60 ha fauna-akkers aangelegd. Voor 2011 zijn er zelfs al toezeggingen voor iets meer dan 100 ha. Daarnaast wordt ook de vzw Bosgroep Zuiderkempen gesubsidieerd voor het aanleggen van bosranden.²⁵

Mogelijkheden voor het studiegebied dienen verder onderzocht te worden.

y) Landgoederen

Een 'landgoed' wordt gedefinieerd als 'een eenheid in de open ruimte met landschaps- of cultuurhistorische kwaliteiten, gekenmerkt door een coherent en geïntegreerd beheer met een combinatie van natuur-, bos-, water- of parkelementen, in voorkomend geval gecombineerd met gebouwen en landbouwelementen met een economische, ecologische of socio-culturele functie'. Het doel is:

- het beheer van een geheel – dat nu aan de verplichtingen van talrijke sectoren gebonden is – te vereenvoudigen om een geprogrammeerd, coherent en duurzaam beheer in de tijd te waarborgen, een dynamiek van een kleine plattelandsonderneming te bevorderen om een coherent gebied met verschillende functies te valoriseren, vaak als een aantrekkingplaats voor de lokale gemeenschap.

3.2.5 Ondersteunen en stimuleren

Om verschillende ondersteunende en stimulerende instrumenten voor "landschap de Liereman en omgeving" uit te werken wordt inspiratie gezocht bij dezen zoals ze werden goedgekeurd door de Vlaamse regering voor Sigma. Deze instrumenten worden bijgevolg in de eerste plaats in functie van landbouw beschreven. Deze lijst wordt aangevuld met een aantal instrumenten dat niet gerelateerd is aan Sigma. Bovendien wordt het open gelaten om ook andere functies en gebruiken te ondersteunen en stimuleren.

²⁵ http://www.provant.be/binaries/zOOm_juli_aug_sep_ONLINE_tg_tcm7-131607.pdf

Wijkersstimulus

Een wijkersstimulus is een eenmalig financieel bedrag (in euro/ha) voor een landbouwgoed, om getroffen landbouwers te stimuleren deze landbouwgoederen vrij te maken van pacht of landbouwgebruik in het projectgebied of zoekgebied (terminologie Lokale Grondenbank)

Toeslag voor het vrijwillig beëindigen van het landbouwgebruik

De toeslag voor het vrijwillig beëindigen van het landbouwgebruik is een eenmalig financieel bedrag (in euro/ha) voor een landbouwgoed, om niet getroffen landbouwers te stimuleren landbouwgoederen vrij te maken van pacht of landbouwgebruik in het zoekgebied;

Toeslag voor bedrijfsverplaatsing

De toeslag voor bedrijfsverplaatsing is een eenmalig financieel bedrag dat maximaal het verschil bedraagt tussen de totale kostprijs voor hervestiging (ondermeer: aankoop, inkomstenderving, verhuis- en administratieve kosten) en het deel van de prijs of de vergoedingen met betrekking tot de bedrijfsgebouwen.

Toeslag bedrijfsverplaatsing is cumuleerbaar met de wijkersstimulus:

- de toeslag bedrijfsverplaatsing heeft betrekking op de gebouwen
- de wijkersstimulus op de gronden

Eigenaarstoeslag Projectgebied

Een éénmalig financieel bedrag, gelijk aan maximum 20% van de aankoopprijs van het landbouwgoed, zijnde het aan de eigenaar uitbetaalde bedrag exclusief de flankerende maatregelen.

Dit bedrag om eigenaars in projectgebied te stimuleren landbouwgoederen te verkopen, wordt betaald bovenop de aankoopprijs van het landbouwgoed en maakt er geen deel van uit;

Eigenaarstoeslag Zoekgebied

Een éénmalig financieel bedrag, gelijk aan maximum 20% van de aankoopprijs van het landbouwgoed, zijnde het aan de eigenaar uitbetaalde bedrag exclusief de flankerende maatregelen.

Dit bedrag om eigenaars in zoekgebied te stimuleren landbouwgoederen te verkopen, wordt betaald bovenop de aankoopprijs van het landbouwgoed, en maakt er geen deel van uit;

Ondersteunende en stimulerende maatregel voor mestafzetverlies

Deze maatregel voor mestafzet is een jaarlijks bedrag dat gedurende maximaal 10 jaar kan uitgekeerd worden, aan de landbouwer met verlies aan mestafzet in het projectgebied ten gevolge van realisatie van het Geactualiseerd Sigmoplan in Oost-Vlaanderen. De flankerende maatregel voor mestafzetverlies wordt in voorkomend geval betaald bovenop de eindpachtvergoeding of de vergoeding voor het stopzetten van landbouwgebruik en maakt er geen deel van uit. De maatregel is gebaseerd op het verschil in kostprijs tussen mestafzet op landbouwgrond en mestafzet via mestverwerking, en wordt enkel uitgekeerd als de betrokken landbouwer met verlies aan mestafzet kan aantonen dat hij de hoeveelheid mest die in aanmerking komt voor de flankerende maatregel voor mestafzet heeft afgevoerd naar een mestverwerkingsinstallatie.

Pachtaanvaardingsvergoeding

De pachtaanvaardingsvergoeding is een éénmalig financieel bedrag (dat -voorgesteld in sigma- gelijk is aan 20% van de venale waarde van een landbouwgoed) om de eigenaar ervan te stimuleren een nieuwe door de VLM aangeduide pachter op zijn goed te aanvaarden;

Vergoeding voor het stopzetten van landbouwgebruik

De vergoeding voor het stopzetten van landbouwgebruik is een eenmalig financieel bedrag, berekend door het aankoopcomité overeenkomstig de eindpachtvergoeding, dat wordt uitbetaald aan de gebruiker die geen eindpachtvergoeding ontvangt om zijn landbouwgebruik stop te zetten.

De vergoeding wordt uitbetaald aan de eigenaar die het goed in landbouwgebruik heeft.

De vergoeding wordt uitbetaald aan de gebruiker die het goed in landbouwgebruik heeft, maar niet onder de pachtwet valt (vb. landbouwer met gemene huurovereenkomst of kosteloos gebruik, maar moet om landbouwgebruik gaan dus niet voor hobbypaarden).

De vergoeding wordt – net als de eindpachtvergoeding – binnen sigma niet beschouwd als een flankerende maatregel:

- indien betaald aan de eigenaar: de venale waarde van zijn goed wordt geschat ahv 'verpachte waarde' door het aankoopcomité. Om de werkelijke waarde te vergoeden moet ook stopzetting van het eigen gebruik vergoed worden.
- indien betaald aan de gebruiker-niet pachter: de vergoeding is het equivalent voor eindpachtvergoeding om de huur of het genot stop te zetten

Uitstel van betaling

Voor een pachter is de aankoop van een landbouwgoed een zware financiële last. Uitstel van betaling waarbij de aankoopprijs gespreid wordt terug betaald kan de aankoop van een landbouwgoed faciliteren. De VLM kan aan de kopers van landbouwgoederen in het kader van lokale grondenbanken onder bepaalde voorwaarden uitstel van betaling verlenen. Uitstel van betaling wordt binnen sigma niet beschouwd als een flankerende maatregel.

Reconversievergoeding

De reconversievergoeding is een eenmalige perceelsgebonden vergoeding. Dit betekent dat de reconversievergoeding slechts éénmaal aan een bepaalde reductiegrond kan worden toegekend. De reconversievergoeding is teeltgerelateerd. Dit betekent dat enkel investeringen die rechtstreeks gerelateerd zijn met de teelt of bedrijvigheid waarnaar wordt omschakelt in aanmerking kunnen genomen worden voor de reconversievergoeding.²⁵

Sociaal bemiddelaar

Gebruikers van landbouwgoederen gelegen in het gebied waarbinnen bepaalde doelstellingen moeten gerealiseerd worden, kunnen gratis een beroep doen op een aangesteld sociaal bemiddelaar. De bemiddelaar probeert oplossingen te zoeken voor de individuele vragen en problemen van de gebruikers binnen de grenzen van wat wettelijk mogelijk is en binnen de grenzen van een sociaal begeleidingsplan.²⁶

²⁶ Zoals goedgekeurd binnen de lokale grondenbank linker en rechter Scheldeoever.

Vlaams Landbouwinvesteringsfonds

Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) ondersteunt de Vlaamse land- en tuinbouw. Naast de professionele land- en tuinbouwer komen ook de voedingsindustrie, de omkaderingssector (zoals praktijkcentra), sociale instellingen en consumentencoöperaties in aanmerking voor steun²⁷.

VLIF steun kan gegeven worden aan land- en tuinbouwers (vestigingssteun, investeringssteun, startsteun voor groeperingen en samenwerkingsverbanden, overbruggingskrediet fruittelers), land- en tuinbouwcoöperaties (coöperaties voor afzet, verwerking en dienstverlening, machinerie), de agrovoedingsindustrie, de omkaderingssector en sociale instellingen en consumentencoöperaties.

Vlaams programmadocument voor plattelandsontwikkeling

Het Vlaams programmadocument voor plattelandsontwikkeling (PDPO) kadert binnen en is een uitwerking van het Europees Plattelandsbeleid (tweede pijler van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid – GLB) en wordt opgemaakt voor Vlaanderen.²⁸

Uit de lijst van maatregelen die de Europese wetgeving voorlegt, heeft Vlaanderen de maatregelen eruit gekozen die het beste een meerwaarde kunnen leveren aan de Vlaamse landbouw en het Vlaamse platteland.

Het behoort tot de aanbeveling om zowel de huidige als toekomstige mogelijkheden van PDPO en het VLIF voor het studiegebied verder te onderzoeken. Vinger aan de pols in functie van nieuwe ontwikkelingen.

Bedrijfsplanner

Ook ter stimulering en ondersteuning kan in het studiegebied een bedrijfsplanner een rol krijgen. Deze kan nagaan welke beheerovereenkomsten aangewezen zijn op individueel bedrijfsniveau en kan hiertoe een bedrijfsplan opmaken.

3.2.6 Instrumenten in ontwikkeling

Onderstaande paragrafen belichten een aantal instrumenten in ontwikkeling. Deze zijn op dit moment nog niet toepasbaar vermits

- Óf de juridische basis nog niet werd uitgewerkt
- Óf de juridische basis nog niet werd goedgekeurd
- ...

Projectmatige beheerovereenkomsten

Bepaalde (onderdelen van) maatregelen van een (landinrichting-)project kunnen door gebruikers vrijwillig worden uitgevoerd. Dit kan onder de vorm projectmatige beheerovereenkomst die dan gebiedsgericht ingezet wordt: bv. groene verbindingen realiseren tussen twee boskernen of een bepaald maairegime afspreken nadat de inrichting mogelijkheden heeft gecreëerd voor botanisch interessante graslanden of –stroken.

²⁷ <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=1837>

²⁸ <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=72#Vlaams>

De projectmatige beheerovereenkomst verschilt van de huidige beheerovereenkomsten doordat o.m. wordt afgestapt van de ‘pakkettenbenadering’. Het is veel flexibeler op niveau van een project in bepaalde maatregelen te voorzien die via een beheerovereenkomst uitgevoerd kunnen worden. Zo kunnen bovendien verschillende doelen in een keer worden gerealiseerd.

Projectmatige dienstenvergoeding

De dienstenvergoeding verschilt van de hierboven omschreven beheerovereenkomst doordat de dienst volgt uit een opgelegd beheer of inrichting op een perceel of op niet nader bepaalde percelen binnen een gebied. Een beheerovereenkomst is immers een puur vrijwillig engagement van de landbouwer. De dwingende voorwaarden van het beheer of de inrichting worden opgelegd door een overheid. Het kan gaan om een jaarlijkse vergoeding voor een extensief beheer in bepaalde gebieden zoals oeverzones of overstromingsgebieden. Daarnaast zou er kunnen vergoed worden voor een geleverde dienst in gebieden waar instandhoudingsdoelstellingen van kracht zijn. Een groep van landbouwers binnen een gebied zou zich kunnen engageren om de dienst te leveren op bepaalde percelen binnen het gebied. De realisatie van door Europa opgelegde instandhoudingsdoelstellingen in Natura2000 zou hiervan een voorbeeld kunnen zijn. Een ander mogelijk voorbeeld is een tijdelijk verschravingbeheer op gronden in eigendom van een overheid in afwachting van het natuurbeheer.

Pachtbank/ optimalisatie beheer grondenbank

Een pachtbank zou het mogelijk maken om het gebruik van gronden te ruilen. Dit is naar voorbeeld van BanTeGal in Galicië waar -via een webapplicatie- de eigenaars gronden kunnen inbrengen die pachtvrij zijn of waar gebruikers kunnen aangeven welke pachtvrije gronden ze wensen te gebruiken.

4 Inrichtingsvraagstukken

Naast de hoger behandelde maatregelen en instrumenten in de eerder theoretische oefening wordt getracht om via een aantal cruciale inrichtingsvraagstukken de link te leggen met het concrete terrein in het studiegebied.

De inrichtingsvraagstukken worden enerzijds inhoudelijk kort geduid, aangevuld met het geldend juridisch en beleidskader en de gebruikssituatie (aangifte 2011). De voorgestelde acties en werken zijn aannames. Ze kunnen niet op perceelsniveau worden toegewezen en dienen in de volgende fasen te worden getoetst op terrein.

De lijst met inrichtingsvraagstukken zal na oplevering van voorliggende studie verder aangroeien en verfijnd worden.

Voor een overzicht van de verschillende maatregelen en acties die nodig kunnen zijn wordt verwezen naar tabel 4.2.a. De inrichtingsvraagstukken worden gesitueerd op kaart 11.

4.1 Beschrijving inrichtingsvraagstukken

4.1.1 *Omvorming natuur naar landbouw*

Binnen het landbouwgebied in het actiegebied 56 liggen verschillende bossen. Het omzetten van deze bossen naar landbouwgrond kan een verbetering van de landbouwkundige structuur betekenen.

Het is nog niet duidelijk waar welke percelen aan bod kunnen voor de voorgestelde omvorming. We kunnen aannemen dat de voormalige weekend verblijfzone hiertoe in aanmerking zou kunnen komen. Bij de beschrijving van de feiten wordt deze aanname verder uitgewerkt.

Beschrijving huidige situatie

Gewestplan

- Uitgangssituatie: landschappelijk waardevol agrarisch gebied of
- Doel-situatie: landschappelijk waardevol agrarisch gebied (al dan niet met natuurverweving)

Beschermd landschap

- /

Ankerplaats

- Volledig Ankerplaats
- toekomstig erfgoedlandschap

Vogelrichtlijn

- volledig SBZ-V "Arendonk, Merksplas en Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout

Habitatrichtlijn

- /

VEN

- /

Eigendoms- en landbouwsituatie

De eigendomssituatie werd in deze fase van onderzoek niet verder belicht.

De aangenomen focus wordt gelegd op de voormalige weekendverblijfzone (percelen in ofwel privé handen- ofwel in handen van natuurland). Er worden bijgevolg geen gegevens van landbouwgebruik weergegeven.

4.1.2 Omvorming landbouw naar natuur

In dit inrichtingsvraagstuk gaat het voornamelijk over de westelijke delen van deelgebied 57 die van een bestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied zullen evolueren naar een natuurbestemming.

Deze evolutie van de ruimtelijke ordening + de effectieve realisatie van natuurbestemming maakt onderdeel uit van dit inrichtingsvraagstuk.

Het gaat om een aantal deelzones die elk een net iets andere lijst van thematische bescherming hebben.

Beschrijving huidige situatie

Gewestplan

- Uitgangssituatie: landschappelijk waardevol agrarisch gebied
- Doel-situatie: groene bestemming (natuur-bos-overig groen)

Beschermd landschap

- Een aantal van deze delen zijn gelegen in beschermd landschap De Liereman –fase 1

Ankerplaats

- Volledig Ankerplaats
- toekomstig erfgoedlandschap

Vogelrichtlijn

- volledig SBZ-V "Arendonk, Merksplas en Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout

Habitatrichtlijn

- delen gelegen in HRL-gebied

VEN

- /

Gegevens landbouwgebruik

De gegevens over het landbouwgebruik zijn tabelmatig gestructureerd. Ze zijn het resultaat van een GIS oefening met de zones waarvan wordt aangenomen dat het inrichtingsvraagstuk er zich afspeelt. Deze zones zijn terug te vinden op kaart 11. De zones A tem D zijn niet onderscheiden op deze kaart maar allen weergegeven als 1 (A = 1 noordwest, B = 1 noordoost, C= 1 zuidoost, D= 1 zuidwest – cluster van 3 zones)

In tabel 4.1.2.a is het aantal betrokken landbouw percelen, het gewas ervan met haar oppervlakte af te lezen met een onderscheid in 4 zones (A-D). Tabel 4.1.2.b belicht daarentegen het aantal bedrijven met een algemene productierichting en de oppervlakte ervan.

4 zones voor omvorming	aantal betrokken landbouw percelen	oppervlakte betrokken landbouw (ha)	gewas
A (1. noordwest)	5	12,18	Totaal
	1	0,25	gebouwen
	3	6,81	grasklaver
	1	5,12	korrelmais
B (1. noordoost)	27	57,13	Totaal
	4	9,68	blijvend grasland
	4	6,71	grasklaver
	10	23,44	korrelmais
	3	7,21	snijmais
	6	10,09	tijdelijk grasland

C (1. zuidoost)	16	82,82	Totaal
		1	9,32
	1	8,03	blijvend grasland
	1	2,72	Grasland natuurbeheer
	1	13,49	korrelmais
	4	16,40	snijmais
	3	8,16	tijdelijk grasland
	4	10,03	tuin/veldbonen
D (1.zuidwest – cluster van 3)	26	34.86	Totaal
	2	0,28	gebouwen
	1	0,95	graan
	2	1,90	grasklaver
	3	5,73	korrelmais
	6	9,38	snijmais
	12	16,62	tijdelijk grasland

Tabel 4.1.2.a

algemene productierichting	aantal bedrijven	Oppervlakte (ha)
A (1. noordwest)		
graasdierbedrijf	1	7,06
Combinatie van melkvee en vleesvee	1	5,11
Eindtotaal	2	12,17
B (1.noordoost)		
combinaties van akker- en tuinbouw	1	3,99
Combinaties van melk- en vleesvee	2	23,87
akkerbouwbedrijf	1	3,22
Melkveebedrijf	2	4,23
opengrondsgroentebedrijf	1	3,93
pluimveebedrijf	1	4,31
varkensbedrijf	1	2,91
vleesveebedrijf	4	10,67
Eindtotaal	13	57,13
C (1. zuidoost)		
combinaties van melk- en vleesvee	1	6,02

melkveebedrijf	1	6,06
opengrondsgroentebedrijf	1	9,33
varkensbedrijf	1	5,01
vleesveebedrijf	3	18,91
akkerbouw	1	22,81
Eindtotaal	8	68,15
D (1.zuidwest – cluster van 3)		
combinaties van melk- en vleesvee	1	4,55
melkveebedrijf	4	8,81
varkensbedrijf	2	8,62
vleesveebedrijf	1	1,10
niet-geclassificeerde bedrijf	2	0,28
mestkalverenbedrijf	2	2,88
graasdierbedrijf	1	4,80
pluimveebedrijf	1	0,41
onbekend	3	3,40
Eindtotaal	17	34.85

Tabel 4.1.2.bAndere randvoorwaarden:

Landschap

- Microreliëf bewaren (poelen etc.)
- Hoge Mierdse heide is een belangrijke overgangszone tussen de duinrug ten zuiden en de depressie ten noorden.

Inrichtingsvraagstuk

Op welke manier kan de effectieve omvorming gebeuren van de gronden met een huidige bestemming/gebruik van landbouwgebruik naar een bestemming/gebruik natuur.

4.1.3 Bufferzone

Met deze case ligt de focus op de zone die in het GRUP verder gedefinieerd zal moeten worden als:

- Westelijk gedeelte van actiegebied 57 dat zal evolueren naar natuur / groene bestemming (verder genaamd gebied 57.1)
- Oostelijk gedeelte van actiegebied 57 dat zal evolueren naar verweving tussen natuur, bos en landbouw / geel-groene bestemming (verder genaamd gebied 57.2)

Er wordt binnen deze case aangenomen dat een wederzijdse buffer dient te worden voorzien en dus oplossingen nodig voor:

- a) Wederzijdse beïnvloeding van beide deelgebieden landbouw-natuur
- b) Het melkveebedrijf, het kippenbedrijf

Het GRUP zal moeten bepalen waar de grens tussen het natuurgebied (57.1) en het verwevingsgebied (57.2) gelegen is.

Afspraak in het raamakkoord is dat de procedure van het GRUP pas zal opgestart worden als er duidelijkheid is op terrein en dus oplossingen kunnen geboden worden.

Er wordt gepoogd om de procedures van een instrument/inrichtingsproject en het GRUP optimaal op elkaar af te stemmen.

Beschrijving huidige situatie

Gewestplan

- Landschappelijk waardevol agrarisch gebied
- Natuurgebied met wetenschappelijke waarde of natuurreservaat
- Bosgebied

Beschermd landschap

- het westelijk gedeelte (gedeelte reservaat) is beschermd landschap – De liereman fase I uitbreiding

Ankerplaats

- Volledig Ankerplaats
- Toekomstig erfgoedlandschap

Vogelrichtlijn

- volledig SBZ-V "Arendonk, Merksplas en Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout

Habitatrichtlijn

- westelijk gedeelte (gedeelte natuurreservaat) in SBZ-H Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout

Vlaams Ecologisch Netwerk

- westelijk gedeelte (gedeelte natuurreservaat) in VEN (GEN) De Liereman-Korhaan

Gegevens landbouwgebruik

De gegevens over het landbouwgebruik zijn tabelmatig gestructureerd. Ze zijn het resultaat van een GIS oefening met de zones waarvan wordt aangenomen dat het inrichtingsvraagstuk er zich afspeelt. Deze zones zijn terug te vinden op kaart 11.

In tabel 4.1.3.a is het aantal betrokken landbouw percelen, het gewas ervan met haar oppervlakte af te lezen. Tabel 4.1.3.b belicht daarentegen het aantal bedrijven met een algemene productierichting en de oppervlakte ervan.

aantal betrokken Landbouw percelen	oppervlakte betrokken landbouw (ha)	gewas
16	46,71	Totaal
2	4,31	aardappelen
2	0,59	blijvend gras
2	2,29	gebouwen
4	9,17	snijmais
6	30,34	tijd gras

Tabel 4.1.3.a

algemene productierichting	aantal bedrijven	Oppervlakte (ha)
combinatie melk- en vleesvee	1	1,97
akkerbouwbedrijf	1	5,78
melkveebedrijf	1	24,25
opengrondsgroentebedrijf	1	3,58
Pluimveebedrijf	2	3,72
Varkensbedrijf	1	3,83
vleesveebedrijf	1	3,58
Eindtotaal	8	46,71

Tabel 4.1.3.b

Inrichtingsvraagstuk

In de eerste plaats wordt uitgegaan van een hydrologische afscherming tussen gebieden 57.1 en 57.2. Waarvoor precies gebufferd moet worden dient nog verder te worden uitgeklaard. De focus ligt voornamelijk op buffering van nutriëntrijk water.

Verdere mogelijkheden worden onderzocht in de op te starten studie bodemchemie en eco-hydrologie.

Bijkomende randvoorwaarden, knelpunten & potenties

Landschap

De bufferzone grenst aan een van de belangrijkste relicten uit het gebied De Liereman:

- **Een oude watering.** De structuur van de grachten is nog vrijwel helemaal in tact. Deze watering maakt bovendien deel uit van de (voorlopig) aangeduide ankerplaats De Liereman en van het beschermd landschap De Liereman.
- Het inrichten van een bufferzone mag **geen negatieve invloed** hebben op het behoud of herstel van dit historisch element.

4.1.4 Verweavingsgebied Braekeleer

Deze case focust op de inrichtingen in functie van het behoud, herstel en uitbreiden van het weidevogelbestand in het deelgebied Braekeleer en de Zeshonderd westelijk deel.

Beschrijving huidige situatie

Het deelgebied “Braekeleer – de Zeshonderd-west” in het oosten van het onderzoeksgebied is een relatief open en intensief akkerlandcomplex met verspreid voorkomen van weilanden, bosjes, houtkanten en bomenrijen. Percelen in eigendom van Natuurpunt vzw kennen momenteel een weidevogelbeheer met aangepaste maaidata en aangepaste bemesting. Centraal in het deelgebied werd een depressie uitgegraven met het oog op ontwikkeling van ondiep open water en een plas-dras-situatie.

In het AGNAS proces wordt in de Braekeleer het ontwikkelen van een verweavingsgebied landbouwnatuur vooropgesteld dat behoud en uitbreiden van de huidige weidevogelpopulatie mogelijk maakt.

Juridisch en beleidsmatig kader

Gewestplan

- Landschappelijk waardevol agrarisch gebied (binnen actiegebied 57)
- Natuurgebied
- Bosgebied
 - o net buiten perimeter, richting de zeshonderd
 - o zuidelijk De Korhaan

Beschermde landschap

- het oostelijk gedeelte is beschermd landschap – De liereman fase II en III

Ankerplaats

- Volledig Ankerplaats
- Toekomstig erfgoedlandschap

Vogelrichtlijn

- volledig SBZ-V “Arendonk, Merksplas en Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout

Habitatrichtlijn

- oostelijk gedeelte in SBZ-H Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout

Perimeter beheerovereenkomsten

- Een klein gedeelte in het noordoosten van de Braekeleer is afgebakend als gebied waarin BO weidevogels kunnen afgesloten worden.

Gegevens landbouwgebruik

De gegevens over het landbouwgebruik zijn tabelmatig gestructureerd. Ze zijn het resultaat van een GIS oefening met de zones waarvan wordt aangenomen dat het inrichtingsvraagstuk er zich afspeelt. Deze zones zijn terug te vinden op kaart 11.

In tabel 4.1.4.a is het aantal betrokken landbouw percelen, het gewas ervan met haar oppervlakte af te lezen. Tabel 4.1.4.b belicht daarentegen het aantal bedrijven met een algemene productierichting en de oppervlakte ervan.

aantal betrokken landbouw percelen	oppervlakte betrokken landbouw (ha)	gewas
35	127,83	Totaal
14	51,74	snijmais
8	33,64	tijdelijk grasland
5	17,41	blijvend gras
3	8,27	Aardappelen
3	9,13	Korrelmais
1	2,59	Grasklaver
1	5,05	Wortel

Tabel 4.1.4.a

algemene productierichting	aantal bedrijven	Oppervlakte (ha)
Combinatie van melkvee en vleesvee	5	36,23
akkerbouwbedrijf	3	20,65
melkveebedrijf	5	33,63
pluimveebedrijf	1	2,16
Varkensbedrijf	2	5,08
Vleesveebedrijf	3	22,59
onbekend	1	7,49
Eindtotaal	20	127,83

Tabel 4.1.4.b

Inrichtingsvraagstuk

Om de aanwezige weidevogelpopulatie van regionaal belang te behouden en de mogelijke uitbreiding ervan te verzekeren is het inrichten van dit deelgebied als weidevogelgebied noodzakelijk.

Achtergrond

Een belangrijk aandachtspunt bij het creëren van een weidevogelgebied is het realiseren van een belangrijke mate van openheid. Dit zal gepaard gaan met het verwijderen van houtkanten, bomenrijen en bosjes die een verstoring effect hebben op het voorkomen van weidevogels.

Bijkomende locaties zullen worden ingericht al dan niet tijdelijk open water en/of plas-dras-situaties. Tijdens de inrichting dient erop gelet te worden dat er voldoende variatie in het deelgebied behouden blijft zodat soorten van overgang naar kleinschalig half-open landschapstypen (aangrenzende deelgebieden) kunnen standhouden. Dit kan bijvoorbeeld door het aanleggen van KLE in de rand van het te realiseren open gebied. Maatregelen voor akkervogels kunnen ook best gelegen zijn in de overgang met aangrenzende akkergebieden.

Een weidevogelgebied kent in de meest optimale vorm een graslandbeheer dat aangepast is aan de temporeel veranderende behoeften van de aanwezige weidevogelpopulatie (broedhabitat, kuikengraslanden, ...). Het omvormen van akkers naar permanente graslanden is daarom cruciaal.

Omdat specifiek weidevogelbeheer het landbouwgebruik beperkt (bv teeltkeuze, maaidata, bemesting, inschaardata ...) maar niet uitsluit, kunnen maatregelen die het aangepast landbouwgebruik optimaliseren, uitgevoerd worden. Om het voor de landbouwers toch nog aantrekkelijk te maken kan een herververkaveling van percelen noodzakelijk zijn. Ook maatregelen om de lokale waterhuishouding te regelen, zoals het vertragen van de afvoer door plaatsen van stuwtjes, kan oververwogen worden (in geval van droogtestress).

Bijkomende randvoorwaarden, knelpunten en potenties

Het beeld van een open landschap (ifv weidevogels) stemt overeen met het beeld van een 19de eeuwse blokontginning. Het behoud van de zandwegen is samen met de blokvormige perceelsstructuur en binnen de gegeven context van cruciaal belang. Aan de rand staat een oude olm, die dient behouden te blijven!

4.2 Overzicht maatregelen en acties inrichtingsvraagstukken

Tabel 4.2.a: Overzicht maatregelen ten opzichte van de mogelijke acties binnen de geselecteerde inrichtingsvraagstukken

Maatregelen	GRONDVERVERING EN -MOBILITEIT						BESTEMMEN	INRICHTEN	I	J	K	ONDERSTEUNEN EN STIMULEREN				PROCESVOEREN				
	A	B	C	D	E	F						G	H	L	M	N	O	P	Q	R
Acties	grondaankop (in der minne)	herverkaveling (in der minne)	kavelruil (in der minne / uit kracht van wet)	recht van voorkoop	koopplicht	onteigening	bestemmingswijziging	werken (uit kracht van wet)	subsidies	erfdienstbaarheid (vestigen/afschaffen)	beheer (opleggen)	bedrijfsverplaatting	bedrijfsreconversie	bedrijfsstopzetting	Vergoeding	Stimulus	verordened voorschrift	opleggen verbod	communicatie participatie	(geïntegreerde) visievorming
Omvorming: Landbouw naar natuur																				
Grondvererving en -mobiliteit																				
G	Vererving gronden ivf natuurinrichtingswerken	X			X	X	X													
G	Vererving gronden ivf kavelruil	X			X	X	X													
G	Kavelruil (in der minne)			X																
G	Herverkaveling (in der minne)		X																	
G	Creëren openbaar domein									X										
G	Afschaffen openbaar domein									X										
F	financiering voor vererving								X								X			
F	stimuli ivf vererving																X			
F	stimuli ivf gebruiksvrij krijgen:																X			
Enmalige inrichting / ontwikkeling natuur (-educatie)																				
I	kavelinrichtingswerken (ivf optimaler landbouwgebruik)							X												
I	natuurinrichtingswerken							X												
I	Plaggen								X											
I	Afgraven toplaag								X											
I	Kleinschalige natuureducatieve maatregelen							X												
	vb inrichtingskijkpunt								X											
	vb omleiding weg								X											
	vb info bord								X											
	vb zitbank								X											
I	recreatieve ontsluiting							X												
F	subsidie voor werken								X											
F	vergoeding voor waardeverlies van gronden														X					
F	cultuurschade														X					
Beheer / terugkerende maatregelen of ingrepen																				
B	Begrazen										X									
B	Maaien										X									
B	Uitmijnen										X									
F	Vergoeding voor beheer														X					
F	stimuli voor beheer															X				
Gewestplan wijziging																				
	Bestemming natuurgebied (of andere groene bestemming)						X													X
F	Kapitaalschade														X					
F	Gebruikerscompensatie														X					
Omvorming: bos naar landbouw																				
Grondvererving en -mobiliteit																				
G	Vererving gronden ivf natuurinrichtingswerken	X			X	X	X													
G	Vererving gronden ivf kavelruil	X			X	X	X													
G	Kavelruil (in der minne)			X																
G	Herverkaveling (in der minne)		X																	
F	financiering voor vererving								X											
F	stimuli bij vererving																X			
F	stimuli ivf gebruiksvrij krijgen:																X			
Enmalige inrichting / ontwikkeling landbouwgrond																				
I	ontbossen							X												
I	kappen bomen							X												
I	Verwijderen stobben							X												
I	afgraven toplaag (strooisel naalden/bladeren)							X												
I	kavelinrichtingswerken (ivf optimaler landbouwgebruik)							X												
	aanbrengen grond								X											
	aanpassen afwatering								X											
	egaliseren								X											
	kavelinrichtingswerken (toegang, omheining)								X											
F	subsidie voor werken								X											
Braekeleer : ontwikkelen weidevogelgebied																				
Grondvererving en -mobiliteit																				
G	Vererving gronden ivf natuurinrichtingswerken	X			X	X	X													
G	Vererving gronden ivf kavelruil	X			X	X	X													
G	Kavelruil (in der minne)			X																
G	Herverkaveling (in der minne)		X																	
F	subsidie voor vererving								X											
F	stimuli bij vererving																X			
F	stimuli ivf gebruiksvrij krijgen:																X			

5 Slotbeschouwing

Het mag duidelijk zijn dat de studie instrumentenmix, zoals ze op dit moment wordt opgeleverd, een catalogoog is van mogelijke maatregelen en instrumenten ter realisatie van de doelstellingen in het studiegebied "Landschap de Liereman en omgeving". Hoewel ze niet de bedoeling heeft gehad om het volledige instrumentenlandschap weer te geven, ligt met deze studie een waaier van mogelijk in te zetten instrumenten voor.

Hiermee is een eerste stap in de uitvoering van het raamakkoord, samen met de oplevering van de landbouwstudie en de lopende studie naar de haalbaarheid van natuurinrichting, gezet.

Een volgende stap is om met deze catalogoog "de boer op te gaan" en een toetsing op terrein, bij betrokken partners, door te voeren en zo de studie een toenemende realiteitswaarde te geven voor het studiegebied. Daarom zal de toetsing zich focussen op financiële- en praktische haalbaarheid van de instrumenten maar ook op inhoudelijke en procedurele afstemming ertussen. De toetsing moet kunnen leiden tot mogelijke engagementen en verbintenissen tussen partners om zodoende verder te evolueren naar een actieplan dat, volgens de het raamakkoord, tegen eind 2012 klaar moet zijn.

De MindMap van bijlage 6.4 geeft alvast de een goed beeld van de diversiteit en complexiteit van het actorenlandschap in het studiegebied.

Samen met de overleggroep en de andere betrokken partners staan we voor de uitdaging om de juiste en een gefundeerde keuze te maken over de mix van instrumenten die effectief zál ingezet worden, rekening houdend met de principes van het raamakkoord.

Voorliggende studie (versie mei 2012) is bijgevolg geen eindpunt maar eerder een aanvangsdocument dat verder uitgewerkt en verfijnd zal worden op basis van voortschrijdende inzichten. Op deze manier krijgt de instrumentenmix de mogelijkheid om doorheen de uitvoeringsfase van het raamakkoord een goede basis te blijven bij momenten van "keuzes maken" of opstart van een nieuw proces en kan vinger aan de pols worden gehouden ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen zoals deze van het voorontwerp decreet landinrichting, het park regio Noorderkempen, S-IHD's, PDPOIII, GLB, stiltegebied...

De conclusie mag zijn: Er zit muziek in de instrumentenmix!

6 Bijlagen

6.1 Afkortingen

AG 56	Actiegebied 56 – Oosthoven en Laks
AG 57	Actiegebied 57 – De Liereman en De Braekeleer
AGNAS	Afbakening van de Gebieden van de Natuurlijk en Agrarische Structuur
ALBON	Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AP	Ankerplaats
ARP	Afdeling Ruimtelijke Planning
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGLS	Erfgoedlandschap
GBCS	Geïntegreerd beheer- en controle systeem
GEN	Gebieden van het Ecologisch Netwerk
GENO	Gebieden van het Ecologisch Netwerk in ontwikkeling
GeRUP	Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan
G-IHD	Gewestelijke instandhoudingsdoelstelling
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GRUP	Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan
GVE	Grootvee eenheden
IHD	Instandhoudingsdoelstelling
IM	Instrumentenmix - studie in uitvoering van het raamakkoord “Landschap de Liereman en omgeving”
IVON	Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
KLE	Kleine landschapselementen
LBS	landbouwstudie - studie in uitvoering van het raamakkoord “Landschap de Liereman en omgeving”
LGB	Lokale grondenbank
Natura 2000	SBZ-V + SBZ-H
NRP	Natuurrichtplan(-light)
OHNI	Onderzoek naar de haalbaarheid van natuurinrichting - studie in uitvoering van het raamakkoord “Landschap de Liereman en omgeving”
PDPO	(Vlaams) Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling
PRUP	Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan
RA	Raamakkoord “Landschap de Liereman en omgeving”
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
SBZ	Speciale beschermingszone

SBZ-H	Speciale beschermingszone in het kader van de habitatrichtlijn of habitatrichtlijngebied
SBZ-V	Speciale beschermingszone in het kader van de vogelrichtlijn of vogelrichtlijngebied
S-IHD	Specifieke instandhoudingsdoelstelling
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij

6.2 Overleggroep ‘Landschap De Liereman en Omgeving’

In onderstaande opsomming worden de middenveldorganisaties en overheden weergegeven die het raamakkoord hebben ondertekend. De meesten zijn lid van de overleggroep (d.d. mei 2012). Er werd geen onderscheid gemaakt tussen de leden die het raamakkoord mee vorm hebben gegeven en deze die het raamakkoord onderschrijven. Alle leden hebben op een of ander manier een gestructureerde taak in de open ruimte.

Middenveldorganisaties

- Natuurpunt vzw
- Boerenbond
- Algemeen boerensyndicaat

Overheden

- Gemeente Oud-Turnhout
- Gemeente Arendonk
- Gemeente Ravels
- Provincie Antwerpen
- Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
- Departement Landbouw en Visserij
- Vlaamse Landmaatschappij

Vertegenwoordiging van de ministers

- Leefmilieu, Natuur en Cultuur (minister Schauvliege)
- Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid (minister Peeters)

6.3 Maatregelen

Met deze bijlage wordt bijkomende duiding gegeven bij de verschillende "maatregelen" zoals ze in tabel 3.1.a worden weergegeven in de horizontale rij. Aan iedere maatregel werd een unieke hoofdletter toegekend. Deze maatregelen kunnen als volgt gegroepeerd worden:

- Grondverwerving en –mobiliteit
- Bestemmen
- Inrichten
- Beheren
- Ondersteunen en stimuleren
- Normeren en vergunnen
- Proces

Waar mogelijk wordt de meerwaarde van het instrument voor het studiegebied meegegeven.

Het gaat om een niet limitatieve lijst van maatregelen. Maatregelen die kunnen voorzien in studies, monitoring, vergunningsverlening, toetsen , ... worden niet mee beschouwd

6.3.1 Grondverwerving en –mobiliteit

A. Aankoop grond (in der minne)

In Vlaanderen gaat gebiedsontwikkeling meestal gepaard met de verwerving van gronden. Voor de realisatie van overheidsplannen of -projecten, lokaal of regionaal, is grond nodig. Vaak is grondverwerving zelfs een cruciaal onderdeel en staat of valt een project hiermee.

Niet alleen VLM maar ook andere overheden waarmee de VLM samenwerkt kunnen gronden verwerven voor verschillende maatschappelijk relevante doeleinden.

Een overheid streeft er naar om in goed overleg met eigenaar en gebruiker tot een aankoop te komen. Dan is er sprake van een minnelijke verwerving.

Regelmatig wordt met de eigenaar of gebruiker afgesproken, dat de gronden na de verkoop nog een tijdje gebruikt kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld via een gratis gebruiksovereenkomst of eenjarige pachtovereenkomst en kan worden toegepast bij een landbouw gebruik van de grond.

Ook in "Landschap de Liereman en omgeving" zal de aankoop van gronden cruciaal zijn. Voorwaarden voor aankoop van grond zijn:

- Aanwezigheid van eigenaars die willen verkopen en dit kenbaar maken
- Een of meerdere financierende partners
- Prijs is gebaseerd op de schattingsprijs
- Opstart van een (inrichtings-)project waarmee aankoop van gronden mogelijk is én hiervoor financiële middelen kan voorzien:

B. Kavelruil

Kavelruil is een instrument om de inrichting en structuur van de open ruimte / het landelijk gebied te verbeteren. Eigenaar en/of gebruiker bekomen via een kavelruil een ander perceel. De perceelsstructuur blijft echter dezelfde.

Figuur 6.3.1.a kavelruil

C. Herverkaveling (in der minne)

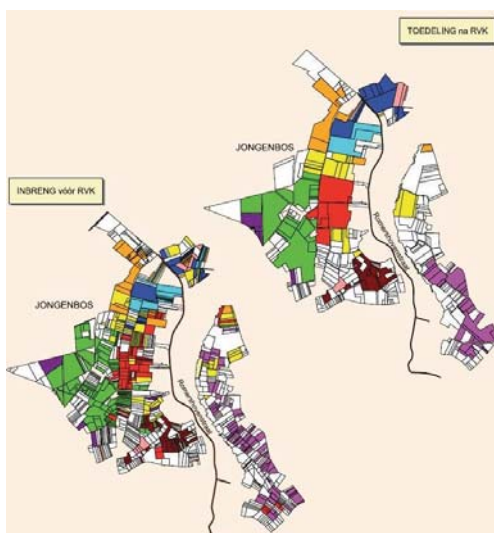
Een herverkaveling is er op gericht om via het ruilen van gebruik en eigendom en het herverkavelen van percelen tot een optimalisatie van het gewenste grondgebruik te komen.

Een herverkaveling zorgt er met andere woorden voor dat een gebied evolueert van een lappendeken van versnipperde en veelhoekige percelen naar een beter ingedeeld en economisch beter werkbaar geheel.

Daarbij krijgen de eigenaars en/of gebruikers minder, maar grotere percelen met een regelmatigere vorm. Voor zover mogelijk wordt er geprobeerd dit te koppelen aan een gunstigere ligging. In tegenstelling tot kavelruil wijzigt bij herverkaveling de perceelstructuur.

Figuur 6.3.1.b: Herverkaveling verbinding Ieper-Veurne (vóór en ná)

Afbeelding 6.3.1.c: Herverkaveling in Vliermaalroot

Bij een herverkaveling in der minne is de gehele procedure gebaseerd op vrijwilligheid: elke rechthebbende dient in te stemmen met de nieuwe kavelstructuur en eigendoms- en gebruiksstructuur.

Dit instrument kan vooral van nut zijn voor relatief kleinschalige ruiloperaties waar snel kan worden ingespeeld op opportuniteiten op het terrein, bijvoorbeeld in het kader van de realisatie van een ecologische verbindingszone, oeverzone, wachtbekken, ondersteuning van de uitruil van landbouwers van de niet-agrarische naar de agrarische structuur, ...

In de Liereman kan een herverkaveling nuttig zijn om:

- Percelen hergroeperen zodat kernen ontstaan van één landbouwgebruiker, een landbouw- of een natuurgebruik
- Herverkaveling kan gepaard gaan met het toekennen van een openbaar domein wat het mogelijk maakt om recreatieve of functionele wegen en waterlopen aan te leggen en in te richten.

D. Recht van voorkoop

In welbepaalde gebieden heeft de Vlaamse overheid een recht van voorkoop²⁹. Als dit recht wordt uitgeoefend, verwerft de overheid in de plaats van de kandidaat-koper de aangeboden onroerende goederen. De prijs en de voorwaarden zijn dezelfde als die van de kandidaat-koper.

- recht van voorkoop ruilverkaveling;
- recht van voorkoop voorzien in het natuurdecreet.

De kern van gebied 57 is erkend als natuurreservaat "Landschap De Liereman". Dit gaat gepaard met een recht van voorkoop dat kan uitgeoefend worden binnen het gebied. De uitbreidingszone van het erkende natuurreservaat reikt tot in gebied 56. Hierin geldt een recht van voorkoop binnen de groengebieden.

Een zeer klein gedeelte in gebied 56 en de kern van gebied 57 is afgebakend als VEN . Hierbinnen geldt een recht van voorkoop volgens het natuurdecreet.

Indien wordt geopteerd voor het instellen van een ruilverkaveling of natuurinrichting wordt binnen deze projectperimeter ook een recht van voorkoop ingesteld. Beide opties creëren mogelijkheden om in het studiegebied langzaam een grondreserve op te bouwen welke later gebruikt kan worden om te herverkavelen.

Het instrument kan zijn betekenis hebben voor het studiegebied.

- In de Lieremen en de Braekeleer: om de kern met hoge natuurwaarden te versterken en percelen in privé eigendom en eventueel landbouwgebruik aan te kopen.
- In Oosthoven en Laks de uitruilmogelijkheden voor landbouwers in de Liereman of Braekeleer te bespoedigen.

²⁹ Er bestaan een 11-tal sectorale rechten van voorkoop in Vlaanderen, o.a. voor het voeren van een grondbeleid in de havens, voor de verbetering van de agrarische structuur, voor de realisatie van ruimtelijke uitvoeringsplannen, voor de realisatie van sociale woningen, voor de uitbreiding van natuurgebieden en voor het behalen van de doelstellingen inzake integraal waterbeleid.

E. Koopplicht

Er bestaan een zestal decretale koopplichten³⁰ die in specifieke gebieden en in specifieke omstandigheden door de eigenaar ingeroepen kunnen worden.

Via een koopplicht kan een eigenaar eisen van de overheid (degene die een koopplicht heeft), om gronden aan te kopen, indien er een ernstige waardevermindering is opgetreden t.g.v. een beleidsbeslissing van deze overheid.

Voor de Liereman gelden volgende koopplichten:

- Zo kan in VEN-gebieden of in SBZ's onder bepaalde voorwaarden koopplicht wordt geëist bij ernstige waardevermindering van een onroerend goed of ernstige aantasting van de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering als gevolg van de afbakening als VEN of SBZ.³¹

Koopplicht kan binnen de Liereman haar dienst bewijzen in de zones die op middellange tot lange termijn voor natuurdoelen worden ingericht nadat ze door het Vlaamse Gewest verworven zijn.

F. Onteigening

Onteigening is een rechtsmiddel van de overheid om, voor de uitvoering van werken, de beschikking te krijgen over zaken wanneer de normale middelen niet kunnen leiden tot deze eigendomsovergang. Met andere woorden: de overheid kan een eigenaar verplichten om (een deel van) zijn grond (of pand) af te staan aan de overheid tegen een opgelegde vergoeding.

Een onteigening is het meest diepgaande ingrijpen in het eigendomsrecht: de eigenaar ondergaat een gedwongen, volledige en onherroepelijke beroving van zijn eigendomsrecht ten voordele van 'de gemeenschap'. Deze ingrijpende maatregel is uiteraard streng gereguleerd om misbruiken uit te sluiten. Enkel openbare besturen en instellingen kunnen onteigenen en zij moeten beschikken over een 'onteigingsbesluit'. De onteigening is bovendien enkel mogelijk mits een 'billijke en voorafgaande schadeloosstelling' van de betrokkenen.

De overheid kan dus in theorie onteigenen om haar doelen te realiseren. Het is echter erg onwaarschijnlijk dat dit ingrijpend instrument hiervoor wordt ingezet. De redenen hiervoor zijn divers: onteigenen kan leiden tot lange procedureslagen, het is duur en de kostprijs is mede door de mogelijk procedureslagen onzeker. Bovenal roept een onteigeningprocedure op zich omwille van de ingrijpendheid bij de publieke opinie veel tegenstand op zodat het risico bestaat dat een brede weerstand voor het project wordt gemobiliseerd waarmee ook andere maatregelen of doelen in gevaar komen. Bovendien druisen de principes van het raamakkoord, zoals afgesloten voor het studiegebied, in tegen een principe van onteigening.

³⁰ Er bestaan een 6-tal koopplichtregelingen die elk een eigen juridische basis hebben: het natuurdecreet, het decreet integraal waterbeleid, het decreet ruimtelijke ordening, het landschapsdecreet, het decreet betreffende de waterkeringen en het duinendecreet.

³¹ Decreet natuurbehoud

6.3.2 Bestemmen

G. Bestemmingswijziging

Bestemmingsplannen -zoals het gewestplan, een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP), , de plannen van aanleg- geven aan welke stedenbouwkundige voorschriften van kracht zijn op bepaalde percelen of gebieden. Ze kennen bestemmingscategorieën toe aan percelen en gebieden, zoals bv. wonen, bos, economie, landbouw.

De **gewestplannen** zijn enkel nog van kracht op percelen waarop nog geen RUP geldt.

Een **RUP** heeft een verordenende waarde voor alle overheidsbeslissingen en legt voor de in het plan opgenomen percelen onder meer vast:

- Welke activiteiten er mogen plaatsvinden,
- Waar al dan niet mag worden gebouwd en aan welke stedenbouwkundige voorschriften huizen en constructies in een bepaalde zone moet voldoen:
- Hoe een bepaald gebied ingericht en beheerd moet worden.

Het opmaken van RUP's kan gebeuren door zowel het gewest als de provincies of gemeenten. Dit is afhankelijk van het onderwerp. Er is een duidelijke bevoegdheidsverdeling afgesproken, hoewel ook delegatiemogelijkheden bestaan.

In het studiegebied zal een RUP noodzakelijk zijn om de bestemmingswijziging zoals beslist in 2008 (zie hoger) te realiseren. Dit proces dient nog te worden opgestart en verloopt volgens een vastgestelde procedure met de nodige momenten van advies door vastgestelde adviesorganen.

Voor het studiegebied is wellicht een bestemmingswijziging pas relevant ná inrichting.

6.3.3 Inrichten

H. Werken (uit kracht van wet)

Het instrument uitvoeren van werken houdt allerhande werken in zoals onder meer de aanleg van infrastructuur-, grond-, en waterhuishoudingswerken en beplantingswerken met het oog op landschapszorg, natuurontwikkeling, integraal waterbeleid, kavelontsluiting, recreatieve maatregelen, ...

Dit instrument maakt een onderdeel uit van een aantal instrumenten. In dit projectverband kunnen dan binnen bepaalde voorwaarden subsidies verkregen worden voor de uitvoering van de werken.

Bovendien beschikken verschillende administraties en overheden, binnen hun bevoegdheden, over de mogelijkheid om werken uit te voeren.

De meerwaarde van dit instrument voor de Liereman situeert zich uiteraard in het komen tot realisaties op terrein. De voorgestelde instandhoudingsdoelstellingen en – maatregelen bereiken slecht hun doel wanneer hiertegenover een instrument kan geplaatst worden dat in staat is om tot uitvoering over te gaan en waar nodig ingrepen te doen.

I. Subsidies

Een subsidie is te beschouwen als een tijdelijke bijdrage van de overheid of een niet commerciële organisatie ten behoeve van het starten of uitvoeren van een activiteit waarvan het economische belang niet direct voor de hand ligt. De term subsidie is dus een verzamelnaam voor het instrumentarium dat de overheid heeft om bepaalde activiteiten te stimuleren.

Subsidiemechanismen kunnen zowel op Europees, als regionaal, provinciaal en lokaal niveau beschikbaar worden gesteld. Ze hebben elk een specifiek toepassingsgebied, doelstelling en doelgroep met bijhorende randvoorwaarden en procedures.

De subsidies die in het studiegebied inzetbaar zijn, zijn zeer divers van aard en worden vaak ontsloten via specifieke instrumenten.

J. Erfdienstbaarheden (vestigen of afschaffen)

Een erfdienstbaarheid tot openbaar nut stelt met het oog op het algemeen belang beperkingen aan het private eigendomsrecht. Door dergelijke eigendomsbeperking wordt de eigenaar echter niet uit zijn eigendom ontzet, hij behoudt zijn eigendomsrechten binnen de perken die vastgesteld zijn bij of krachtens de wet.

De erfdienstbaarheden tot openbaar nut brengen het gebruik van private eigendom in overeenstemming met het algemeen belang en vormen een alternatief voor een onteigening of herverkaveling. Dit instrument kan ingezet worden indien de doelstelling van algemeen belang kan gerealiseerd worden zonder dat een eigenaar uit zijn eigendom dient te worden ontzet: bijvoorbeeld in functie van de uitbouw van een recreatief netwerk (wandelpad, fietspad, ruiterspad, ...) of in functie van milieudoelstellingen (kleine waterzuiveringsinstallaties,...).

Ook de erfdienstbaarheid kent haar meerwaarde binnen het studiegebied als alternatief voor onteigening en herverkaveling en zorgt voor een maximale betrokkenheid en inzet van de particuliere eigenaar bij het realiseren van de beoogde doelstellingen.

6.3.4 Beheren

K. Beheer

Een investering in gebiedsontwikkeling kan slechts duurzaam blijven bestaan en is maar te verantwoorden indien de realisaties na inrichting in stand worden gehouden of op een degelijke manier worden beheerd.

Vooral bij de inrichting van groen-, bos-, natuur-, erfgoed- en landschapsstructuren is een goed uitgevoerd beheer noodzakelijk om de finale doelstellingen van de inrichting te verkrijgen: door de inrichting van natuur- en landschapsstructuren wordt veelal een uitgangssituatie gecreëerd

Als voorbeeld het veiligstellen van oeverstroken via aankoop of grondruil, de aanplant van groen- en bosplantsoen. Deze inrichting beoogt een eindbeeld maar hiervoor is de realisatie van een duurzame nazorg en gecoördineerd beheer vereist.

Ook kan beheer gebeuren via beheerovereenkomsten en al dan niet gebaseerd zijn op een beheerplan (bos-, landschaps-, natuurbeheerplan). Bovendien kunnen deze laatste een basis zijn voor subsidies en geven ze mogelijkheid om "onthefing" van vergunningen of machtigingen te verkrijgen.

Een weloverwogen en goed afgestemd beheer zal ook in het studiegebied cruciaal zijn. Er dienen immers habitats te worden ontwikkeld die vaak lange tijd nodig hebben om tot een kwalitatief goede natuurwaarde te komen.

6.3.5 *Ondersteunen en stimuleren*

De volgende instrumenten kunnen de realisatie van een overheidsproject met een zekere grondbehoefte faciliteren, door alternatieve vormen van grondgebruik en eigendom aan te bieden.

L. Bedrijfsverplaatsing

Een bedrijfsverplaatsing is een instrument dat het mogelijk maakt om een bedrijfszetel te verplaatsen van een projectgebied naar een andere locatie waar het bedrijf meer duurzame toekomstmogelijkheden heeft. De inzet van dit instrument heeft belangrijke financiële implicaties.

Er zijn een aantal mogelijkheden om tot een bedrijfsverplaatsing over te gaan:

Het instrument natuurinrichting voorziet juridisch in een bedrijfsverplaatsing. Dit is echter nog niet toegepast. De ruilverkaveling voorziet de mogelijkheid een boerderijverplaatsing door te voeren.

M. Bedrijfsreconversie

Met dit instrument is het de bedoeling dat de landbouwbedrijven hun bedrijf omschakelen naar een productietak van de landbouw met minder grondbehoefte of naar een productietak die meer in overeenstemming is met het de doelstellingen van het project.

De vergoeding voor bedrijfsreconversie biedt de landbouwers de mogelijkheid om hun bedrijf om te schakelen.

N. Bedrijfsstopzetting

Met dit instrument wordt een stimulans voorzien voor landbouwers om hun bedrijf vervroegd stop te zetten om zo de gronddruk te verminderen. Andere getroffen landbouwers kunnen hierdoor van ruilgronden worden voorzien.

O. Vergoeding

Een vergoeding wordt uitgekeerd ter compensatie van bewezen diensten of een geleden nadeel.

Dit in tegenstelling tot het instrument subsidie waarmee de financiële steun van de overheid voor een specifieke activiteit wordt bedoeld.

P. Vergoeding

Focus bij lokale grondenbank:

Bij projecten met een grote weerslag op de open ruimte en het gebruik ervan kan het noodzakelijk zijn de lokale grondenbank te ondersteunen door toekenning van vergoedingen aan eigenaars en/of gebruikers, gelet op de omvang en dringendheid van het te realiseren project of de landbouweconomische situatie. Een lokale grondenbank heeft als doel het ter beschikking stellen van compenserende grond voor getroffen eigenaars en gebruikers als alternatief voor gedwongen verwerving van de beoogde gronden. Indien de vraag naar compenserende grond het aanbod overstijgt, kan het noodzakelijk zijn maatregelen in te zetten die gronden sneller vrij krijgt van eigendom en gebruik.

6.3.6 *Proces*

Q. Communicatie – participatie

Communicatie is de uitwisseling van gedachten, gevoelens, informatie (via de zintuigen: visueel, auditief, tactiel, reuk, smaak) en ideeën tussen mensen (al dan niet in contact).

Actieve participatie is gebaseerd op partnerschap waarin de stakeholders zich engageren in een debat. Alle deelnemers kunnen het onderwerp eigen maken en in meer of mindere mate overgaan tot acties³².

Voor de gebiedsontwikkeling binnen het studiegebied en uitgaand van de kennis van de historiek in het gebied, is een proces van participatie een absolute noodzaak.

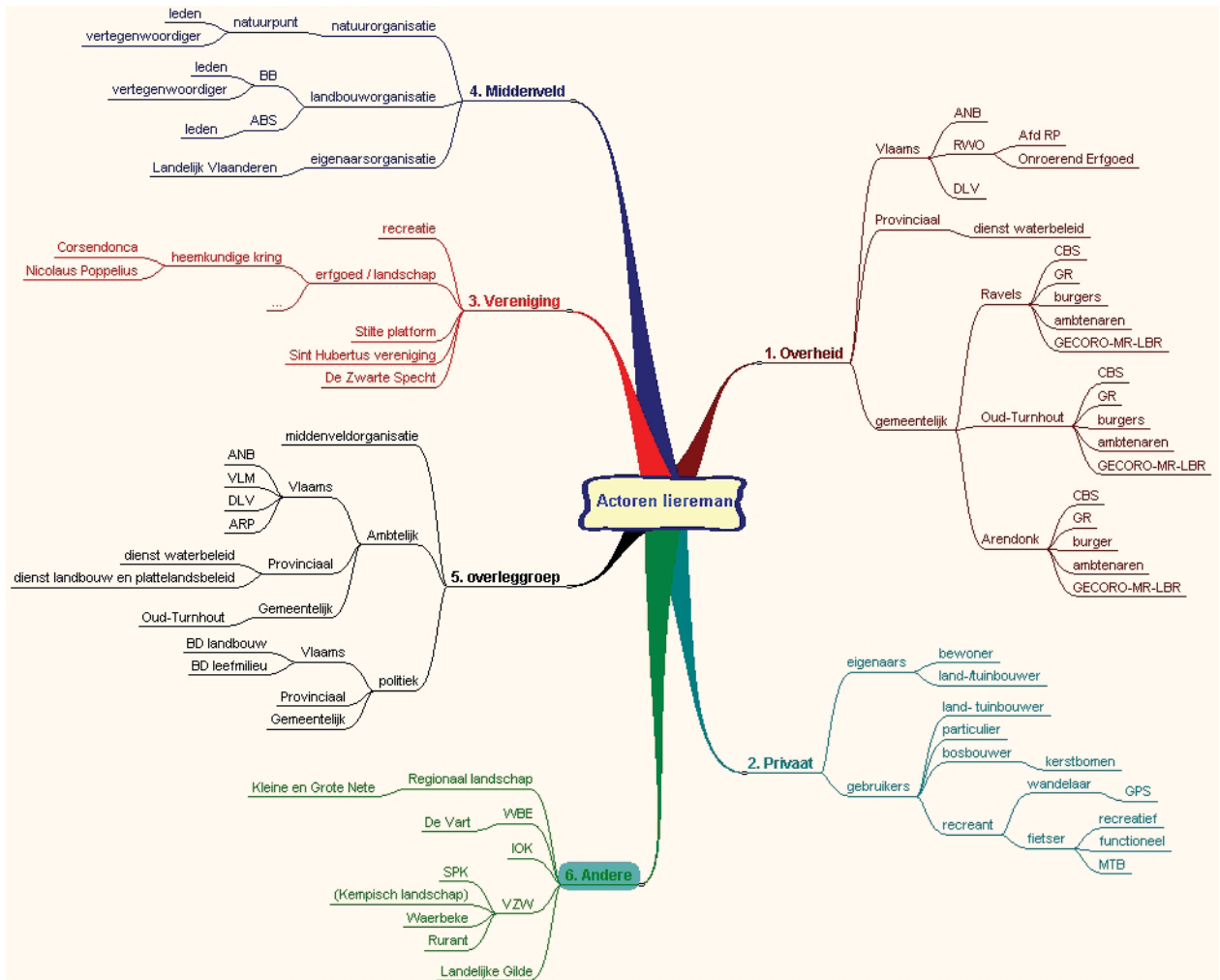
R. (geïntegreerde) visievorming

In het studiegebied zijn verschillende belanghebbenden, plannen en processen aanwezig. Een instrument waarmee een geïntegreerde visievorming kan gebeuren zal zijn meerwaarde hebben om tot een afstemming te komen zowel op gebiedsniveau als op perceelsniveau.

Hiervoor komen de inrichtingsinstrumenten landinrichting, ruilverkaveling en natuurinrichting naar voor. Ook de werking van een regionaal landschap kan een meerwaarde betekenen.

³² Elliott et al., 2005

6.4 Actoren landschap – MindMap

6.5 Literatuurlijst

- ALTERRA, *boeren voor natuur op Twickel – plan eerste fase, rapport 1055*, 2005.
- ANB, *Afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, tweede fase: beleidsmatig herbevestigen van de bestaande plannen van aanleg voor de agrarische en natuurlijke structuur regio 'Noorderkempen' + vervolgttraject afbakeningsproces; Werken van natuurinrichting in actiegebieden 57 - Toepasbaarheid van het instrument Natuurinrichting - voorstel tot uitwerking*, 2008.
- COMMISSIE AAN DE RAAD EN EUROPEES PARLEMENT, *Vorbereiding van de "gezondheidscontrole" van de GLB-hervorming*, 2007.
- ELLIOTT J., Heesterbeek, S., Lukensmeyer C. and Slocum, N. – *Participatory Methods Toolkit. A practitioner's manual*. Koning Boudewijnstichting en Vlaams Instituut voor samenleving en technologie. Belgium, 2005.
- FARLAND, *Near Future; book as result of Interreg IIIc project "Future Approaches to land development"*, 2007.
- MILLER (C.), KETTUNEN (M.), *Financiering van NATURA 2000, Een handboek*, 2007.
- MINARAAD, *evaluatie instrumenten natuur- en bosbeleid*, 2005
- NOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING, *Betreft Afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, tweede fase: beleidsmatig herbevestigen van de bestaande plannen van aanleg voor de agrarische en natuurlijke structuur regio 'Noorderkempen' + vervolgttraject afbakeningsproces*, 2007.
- SELNAT, *How to make NATURA 2000 work properly; Socio-economic, legal and ecological management*, 2009.
- VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ, *Handleiding nazorg en beheer*, 2007.
- VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ, *Interne conceptnota optimalisatie beheer grondenbank*, 2009.
- VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ, *Investeren in het platteland met beheerovereenkomsten; Infobundel VLM*, 2007.
- VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ, *Voorontwerp decreet betreffende de landinrichting – Memorie van toelichting – tekstvoorstel*, 2008.
- VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ, *Afwegingskader*, s.d.
- VLAAMSE REGERING, *Evaluatie van het Natuur en Bosbeleid. Een evaluatiedocument in uitvoering van het regeerakkoord*, 2008.
- VLAAMSE REGERING, *afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, tweede fase: beleidsmatig herbevestigen van de bestaande plannen van aanleg voor de agrarische en natuurlijke structuur regio 'Noorderkempen' + vervolgttraject afbakeningsproces*, 2008a
- WATER WEGEN EN ZEEKANAAL NV., *Agentschap voor Natuur en Bos; Sigmoplan, onteigening toegelicht*, 2009.

In onderzoek

- Instrumentarium – onderzoek naar een instrumentarium voor strategisch en realisatiegericht ruimtelijk beleid in Vlaanderen: voorbereidend onderzoek voor het beleidsplan ruimte Vlaanderen – nota over de mogelijke aanpassingen aan het instrumentarium van de ruimtelijke ordening
- ANB (in onderzoek dd mei 2012) - Studie alternatieve financiering Natura 2000
- ANB (in onderzoek dd mei 2012) – Studie socio-economische impactanalyse
- MINARAAD, *Evaluatie van de instrumenten van natuur- en bosbeleid*

6.6 Duidend kaartmateriaal

De kaarten die opgenomen zijn, zijn louter illustratief en kunnen bij de betrokken tekstdelen ter hand genomen worden:

Kaart 1: situering

Kaart 2: gewestplan

Kaart 3: beschermd landschap

Kaart 4: ankerplaats

Kaart 5a: SBZ-V

Kaart 5b: SBZ-V

Kaart 6a: SBZ-H

Kaart 6b: SBZ-H

Kaart 7: VEN

Kaart 8: erkend en Vlaams natuureservaat

Kaart 9: archeologie

Kaart 10a: beheerovereenkomsten

Kaart 10b: beheergebieden weidevogels

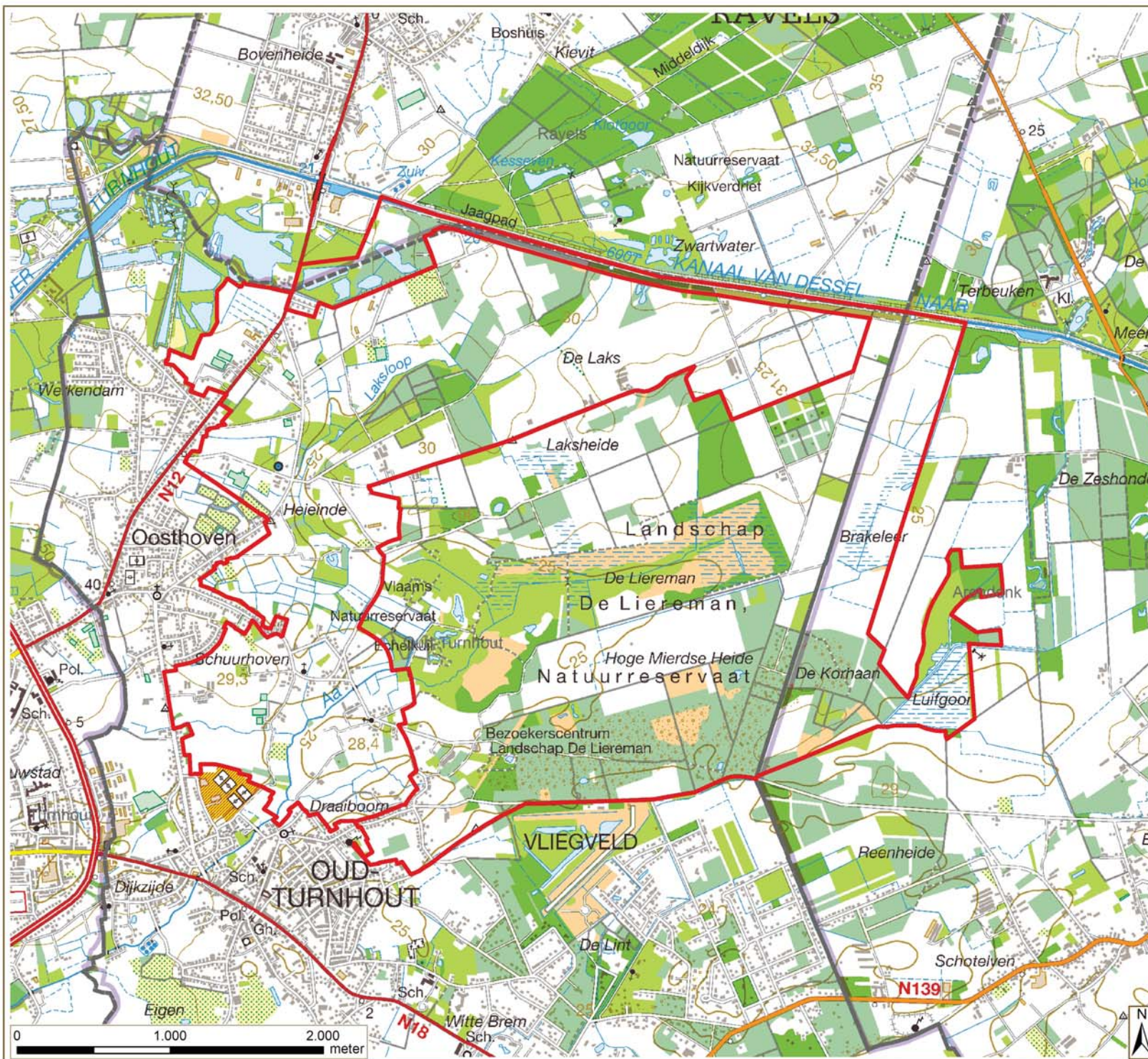
Kaart 11: inrichtingsvraagstukken (doel: transparant over kaarten 1 tem 10b)

Instrumentenmix

Kaart 1: Situering

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens

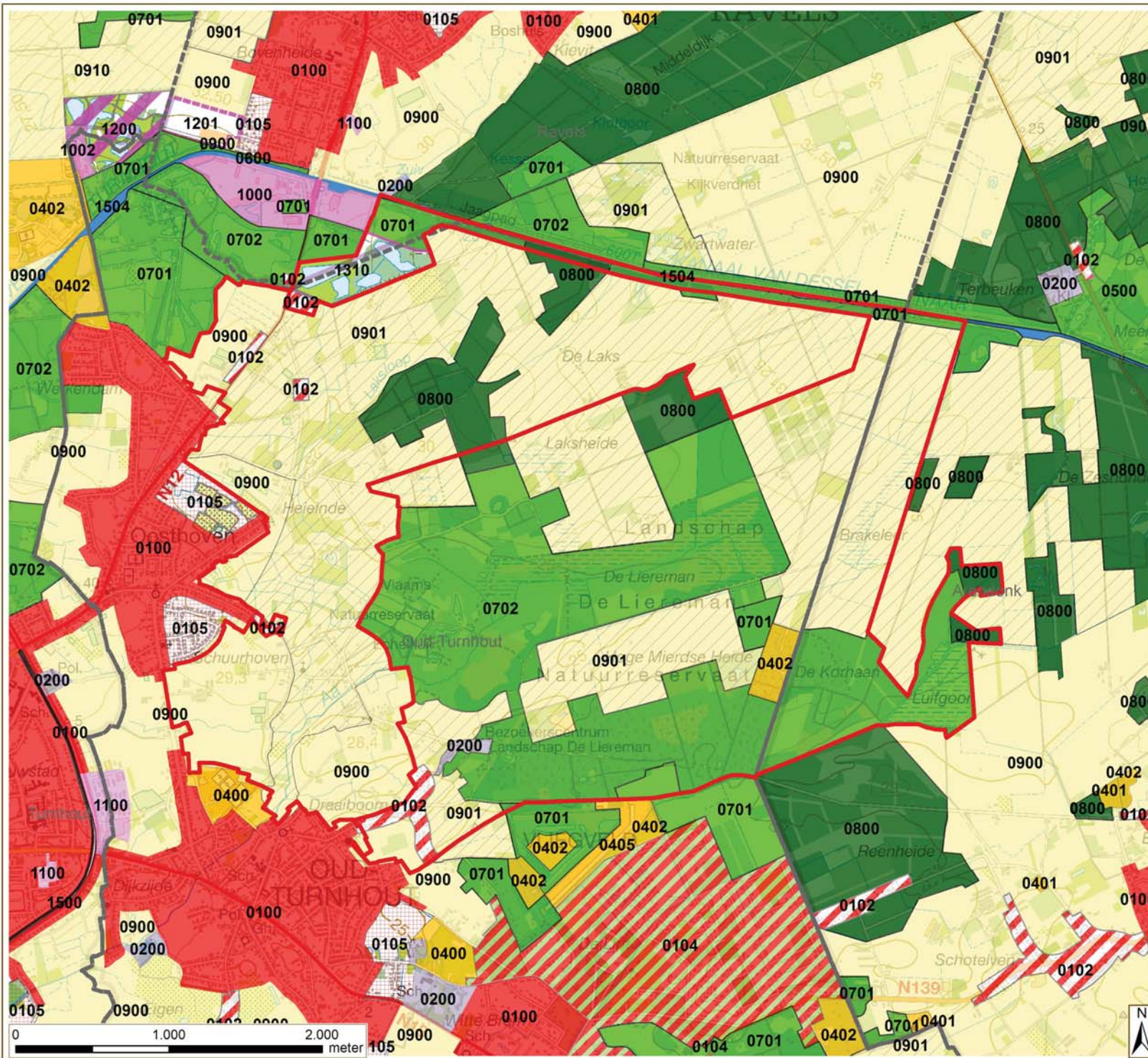
Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI, © Nationaal Geografisch Instituut

aangemaakt op: mei 2012

Instrumentenmix

Kaart 2: Gewestplan

Legende

- Perimeter raamkoord
- Gemeentegrens
- 0100- woongebied
- 0102- woongebied met landelijk karakter
- 0104- woonpark
- 0105- woonuitbreidingsgebied
- 0200- gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut
- 0400- recreatiegebieden
- 0401- gebieden voor dagrecreatie
- 0402- gebieden voor verblijfsrecreatie
- 0405- vliegveld / recreatiegebied
- 0500- parkgebieden
- 0600- bufferzones
- 0701- natuurgebied
- 0702- natuurgebied met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten
- 0800- bosgebieden
- 0900- agrarische gebieden
- 0901- landschappelijk waardevolle gebieden
- 0910- agrarische gebieden met ecologisch belang
- 1000- industriegebieden
- 1002- milieubelastende industrieën
- 1100- ambachtelijke bedrijven en kmo's
- 1200- ontginningsgebieden
- 1201- uitbreiding van ontginningsgebieden
- 1310- stortgebieden (huishafval en niet-giftige stoffen)
- 1500- bestaande autosnelwegen
- 1504- bestaande waterwegen

Bron:
 - Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamkoord), VLM
 - Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
 - Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI,
 © Nationaal Geografisch Instituut
 - Raster versie van het Gewestplan, Dept. RWO, Afdeling Ruimtelijke Planning, 2002 (bijgewerkt 2011) (AGIV)

aangemaakt op: mei 2012

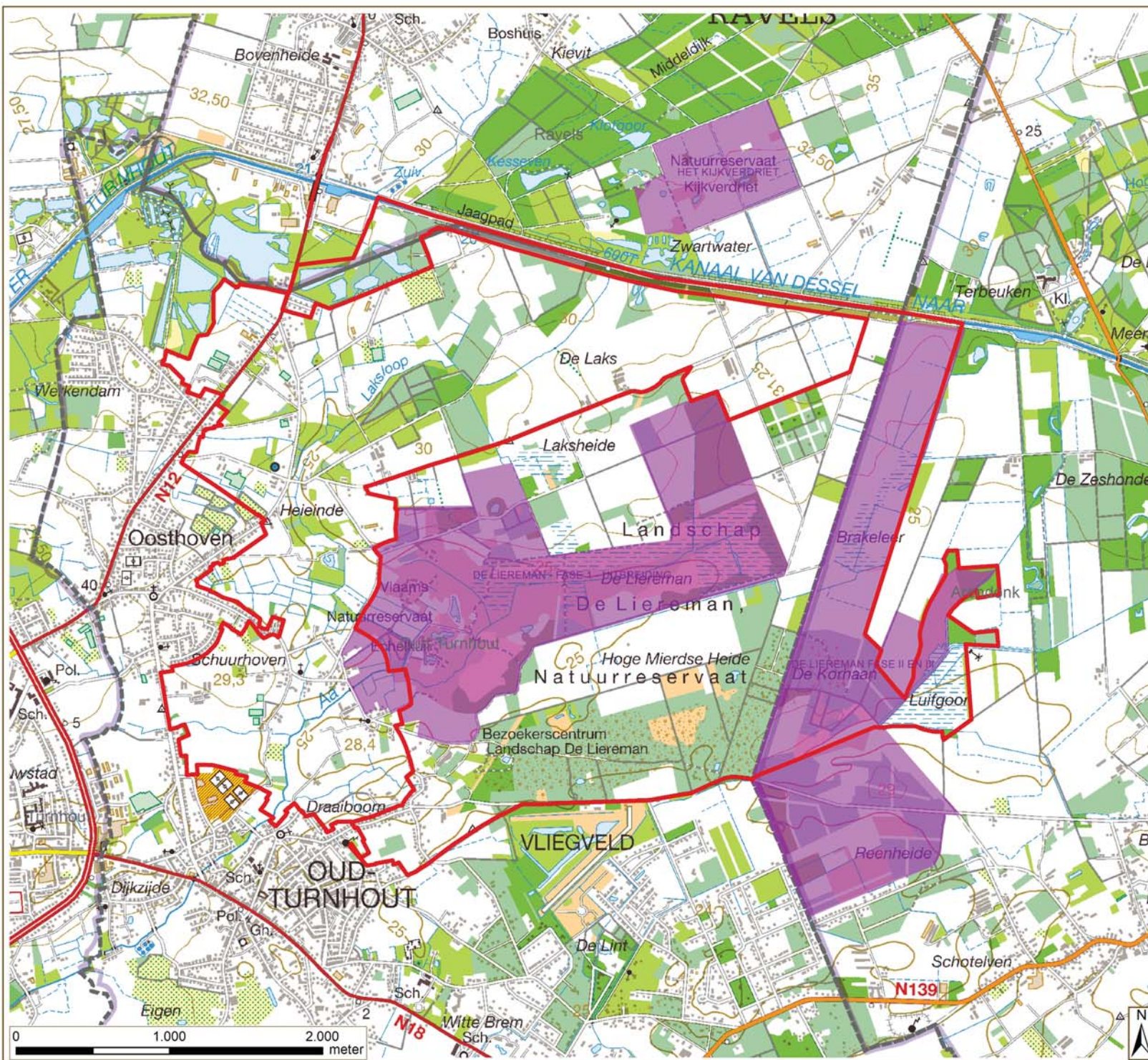

Instrumentenmix

Kaart 3: Beschermd landschap

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Beschermd landschappen

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI, © Nationaal Geografisch Instituut
- Vectoriële versie van de Beschermd landschappen, Stads- en dorpsgezichten, MVG-LIN-AROHM-Monumenten en Landschappen (OC GIS-Vlaanderen)

aangemaakt op: mei 2012

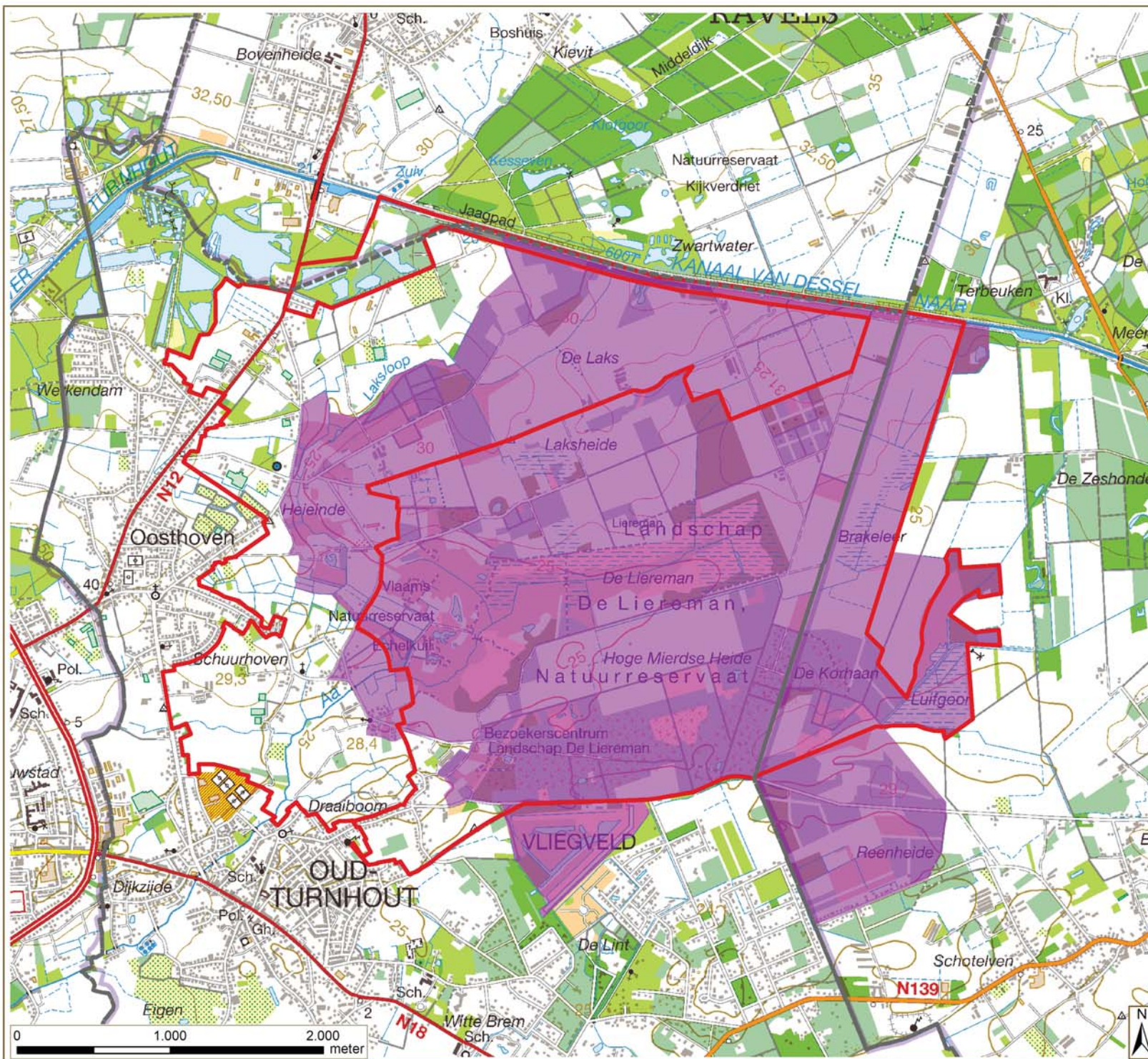

Instrumentenmix

Kaart 4: Ankerplaats

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Ankerplaatsen

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/100.000, raster, NGI, © Nationaal Geografisch Instituut
- Aangeduide ankerplaatsen, toestand 28/04/2010 (RWO, 2010, bijgewerkt mei 2012)

aangemaakt op: mei 2012

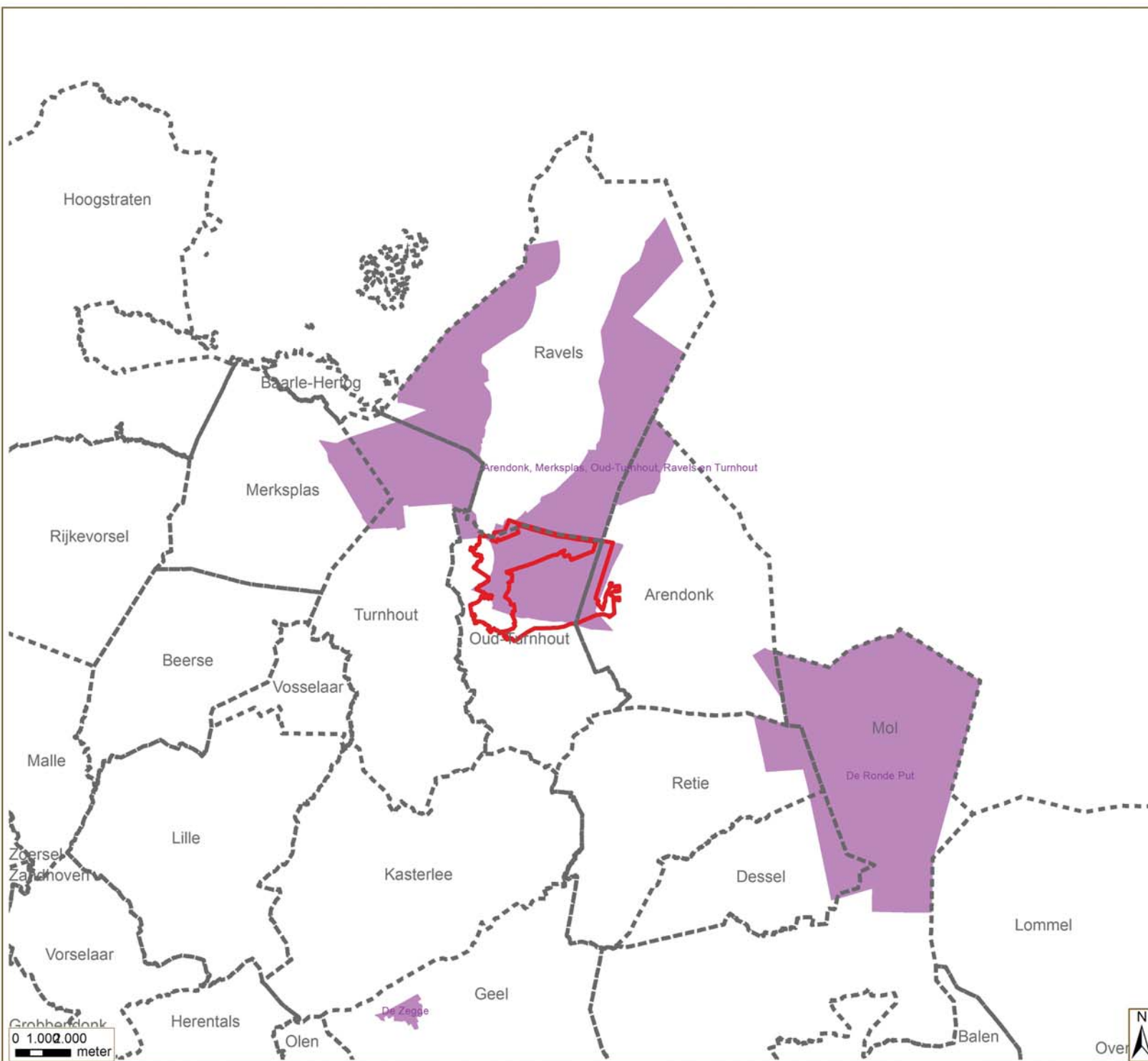

Instrumentenmix

Kaart 5a: vogelrichtlijn gebied (SBZ-V)

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Vogelrichtlijn gebied (SBZ-V)

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Vectoriële versie van de Vogelrichtlijngebieden, toestand 22/07/2005 (Agentschap voor Natuur en Bos, 2006)

aangemaakt op: mei 2012

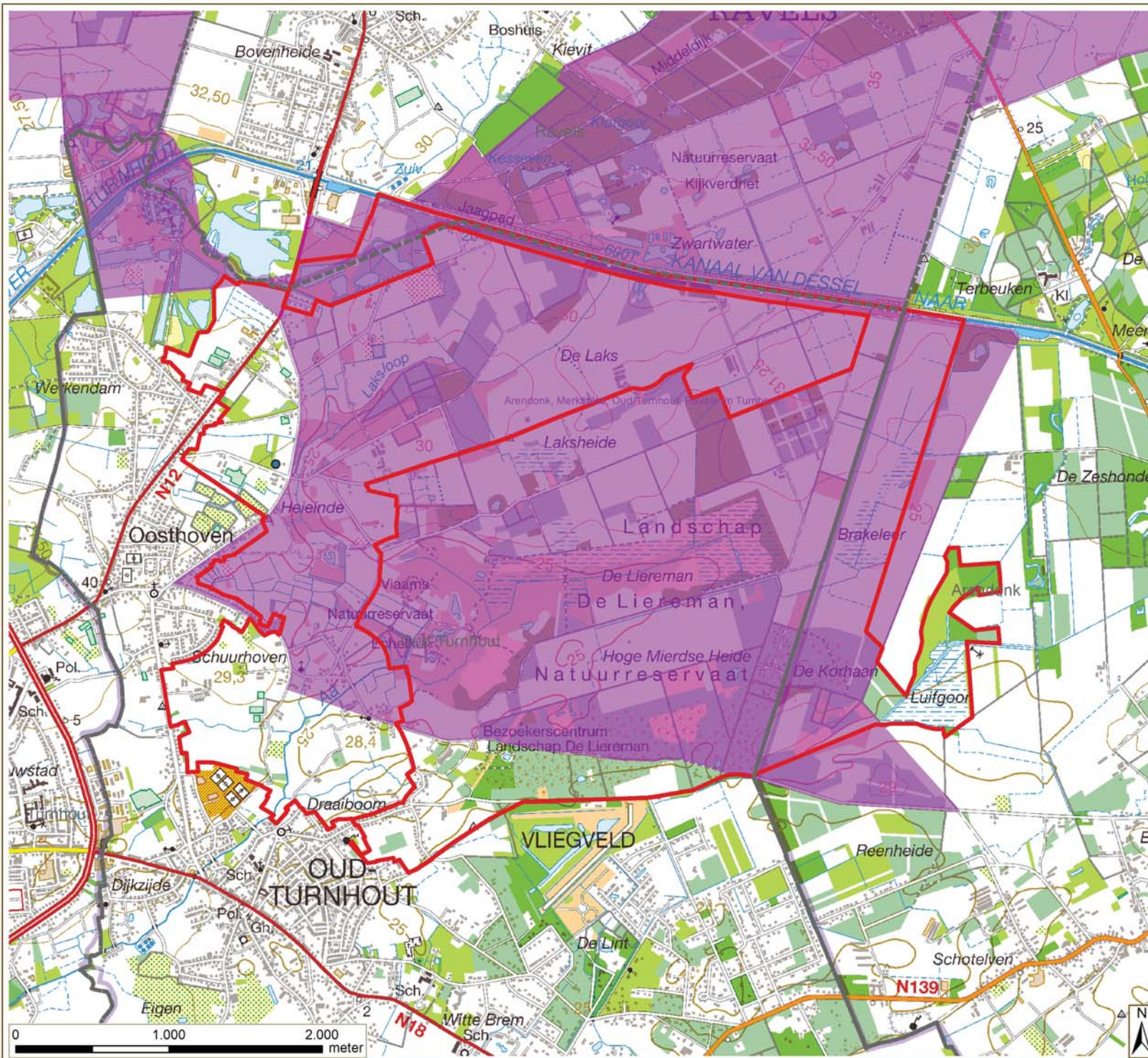

Instrumentenmix

Kaart 5b: vogelrichtlijn gebied (SBZ-V)

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Vogelrichtlijn gebied (SBZ-V)

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC_GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI, © Nationaal Geografisch Instituut
- Vectoriële versie van de Vogelrichtlijngebieden, toestand 22/07/2005 (Agentschap voor Natuur en Bos, 2006)

aangemaakt op: mei 2012

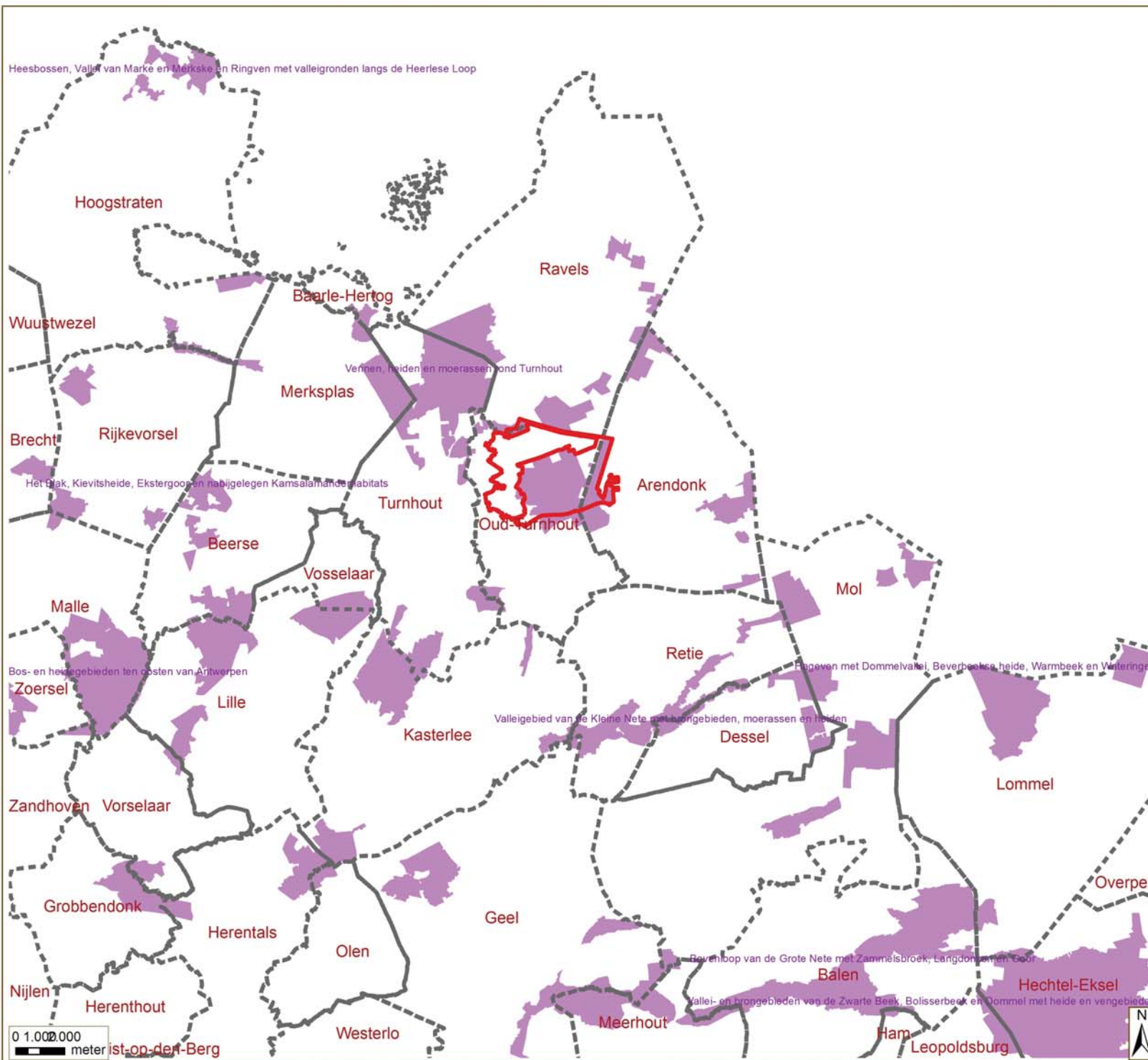

Instrumentenmix

Kaart 6a: habitatrictlijn gebied (SBZ-H)

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Habitatrictlijn gebied (SBZ-H)

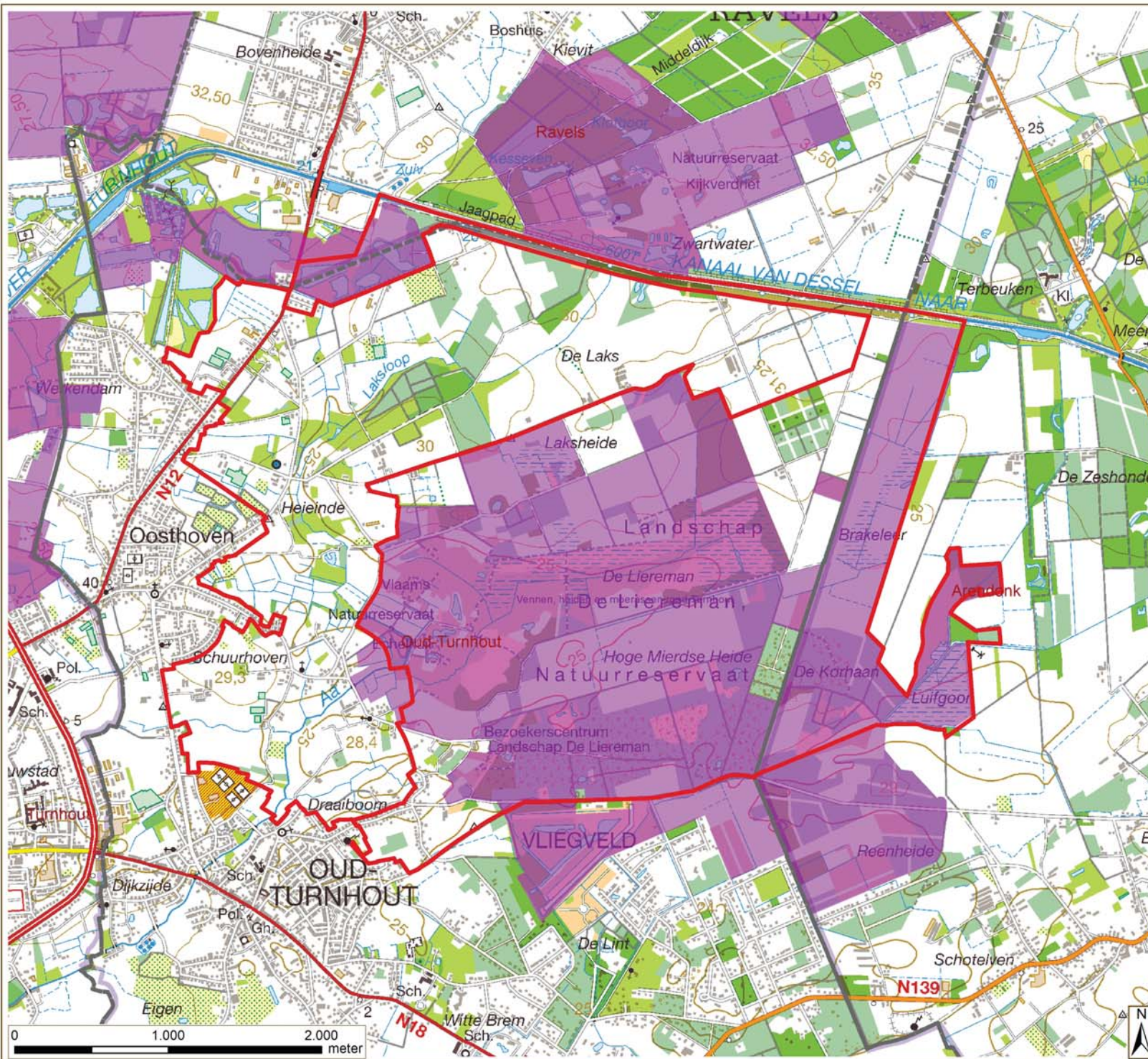
Bron:
- Projectperimeter "landschap de Lierman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Digitale versie van de Habitatrictlijngebieden, ANB, toestand 15/02/2008 (AGIV)

aangemaakt op: mei 2012

Instrumentenmix

Kaart 6b: habitatrichtlijn gebied (SBZ-H)

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Habitatrichtlijn gebied (SBZ-H)

Bron:
 - Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
 - Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
 - Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI, © Nationaal Geografisch Instituut
 - Digitale versie van de Habitatrichtlijngebieden, ANB, toestand 15/02/2008 (AGIV)

aangemaakt op: mei 2012

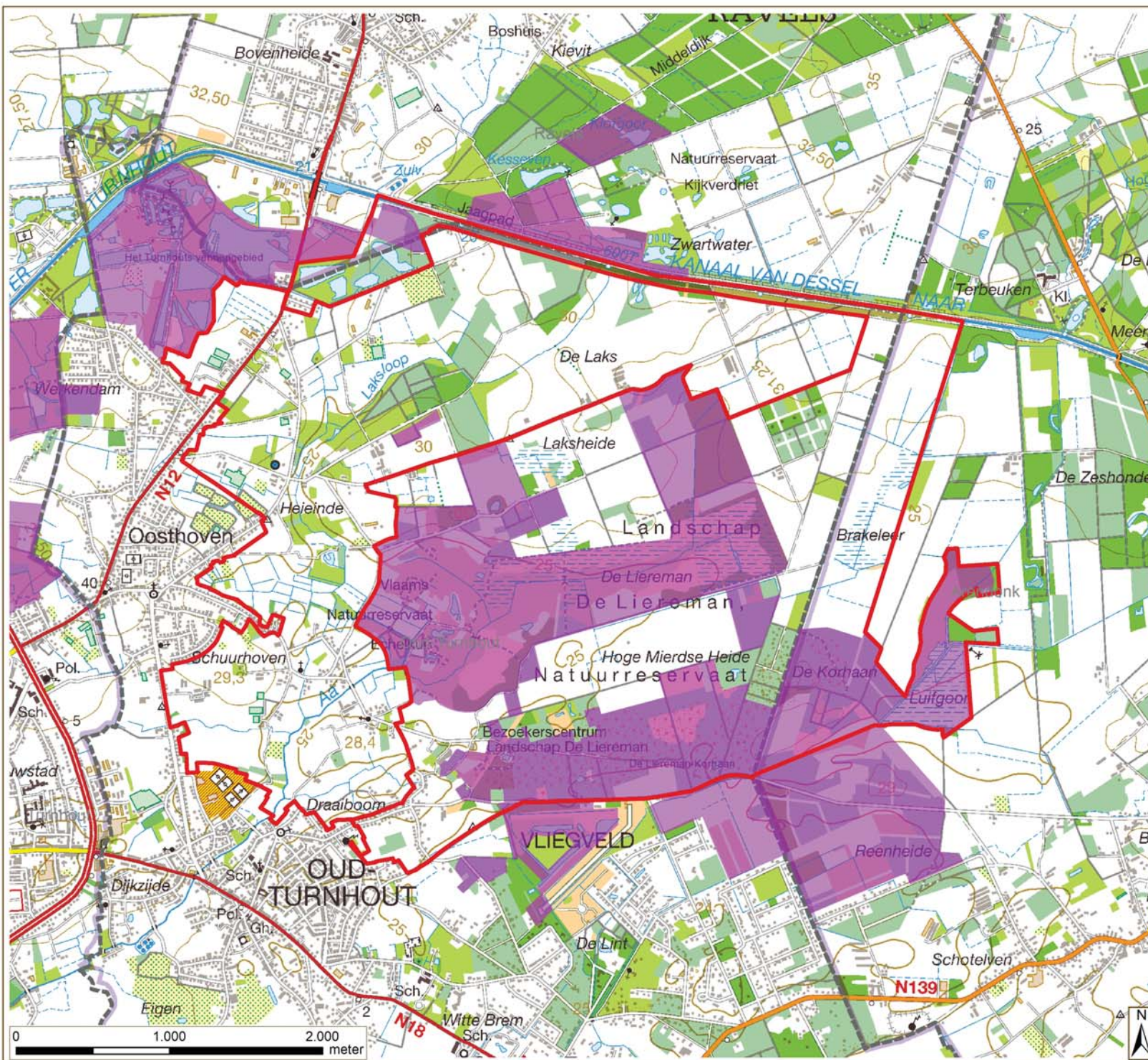

Instrumentenmix

Kaart 7: Vlaams ecologisch netwerk (VEN)

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Vlaams ecologisch netwerk

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI,
© Nationaal Geografisch Instituut
- Vectoriële versie van de VEN-gebieden, toestand 07/05/2010 (AGIV, 2010)

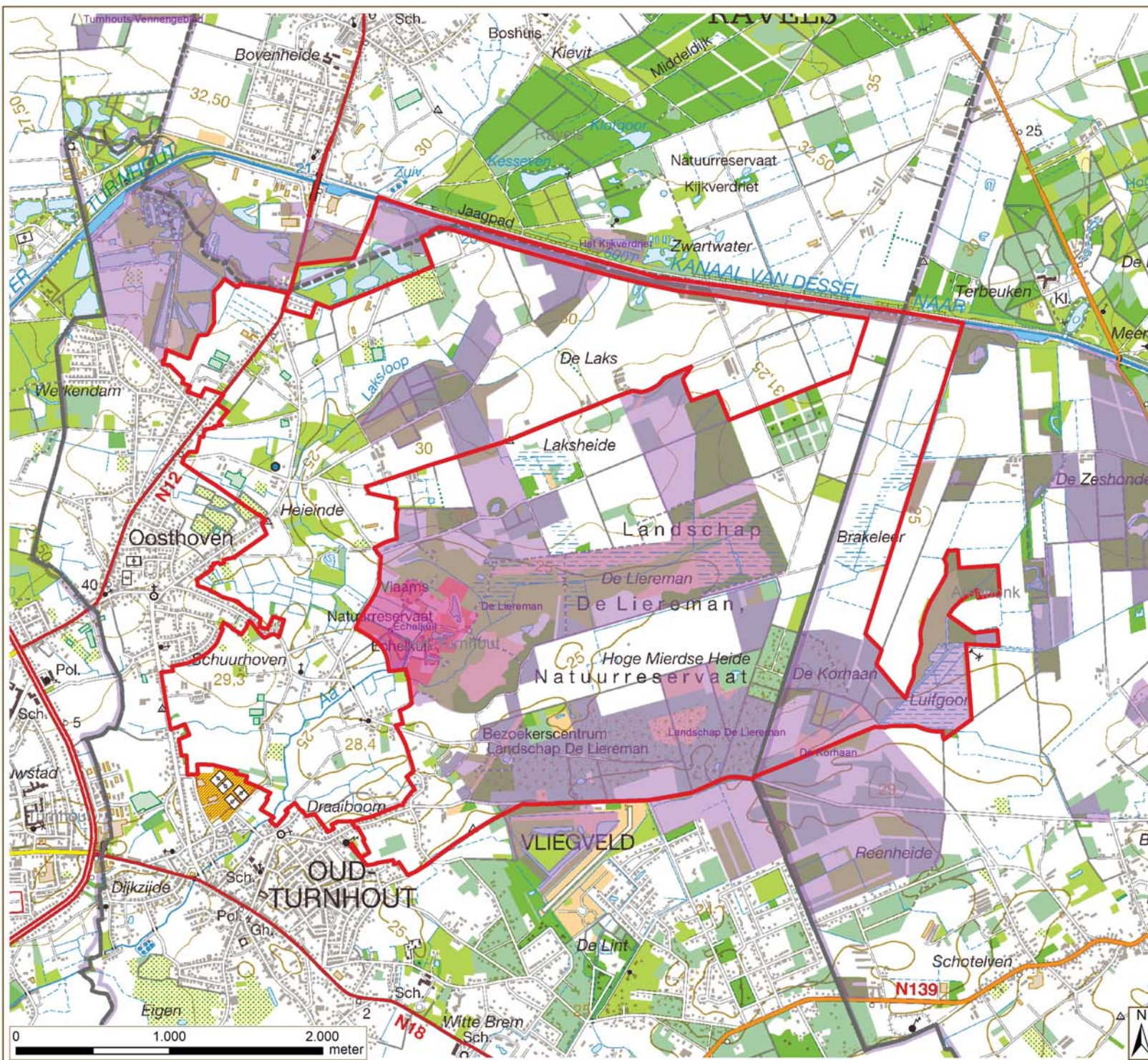
aangemaakt op: mei 2012

Instrumentenmix

Kaart 8: Erkend en Vlaams natuurreservaat

Legende

- Perimeter raamkoord
- Gemeentegrens
- Erkend natuurreservaat
- Vlaams natuurreservaat

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI,
© Nationaal Geografisch Instituut
- Gebieden met recht van voorkoop, natuurreservaten, toestand 03/02/2012 (AGIV)

aangemaakt op: mei 2012

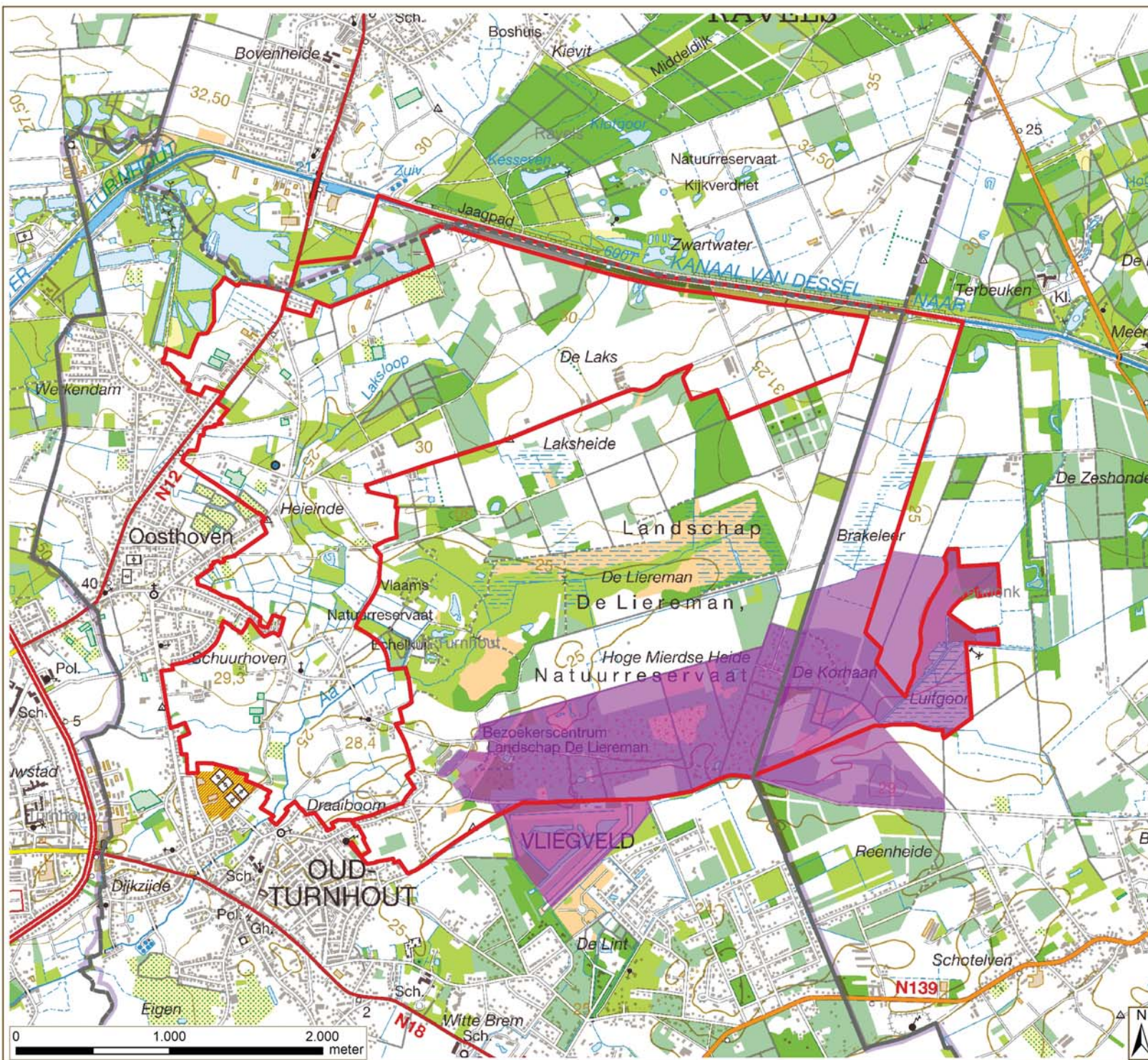

Instrumentenmix

Kaart 9: Archeologie

Legende

- Perimeter raamkoord
- Gemeentegrens
- Afgebakende archeologische zone

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI,
© Nationaal Geografisch Instituut
- Afgebakende archeologische zone, VLM, 2012

aangemaakt op: mei 2012

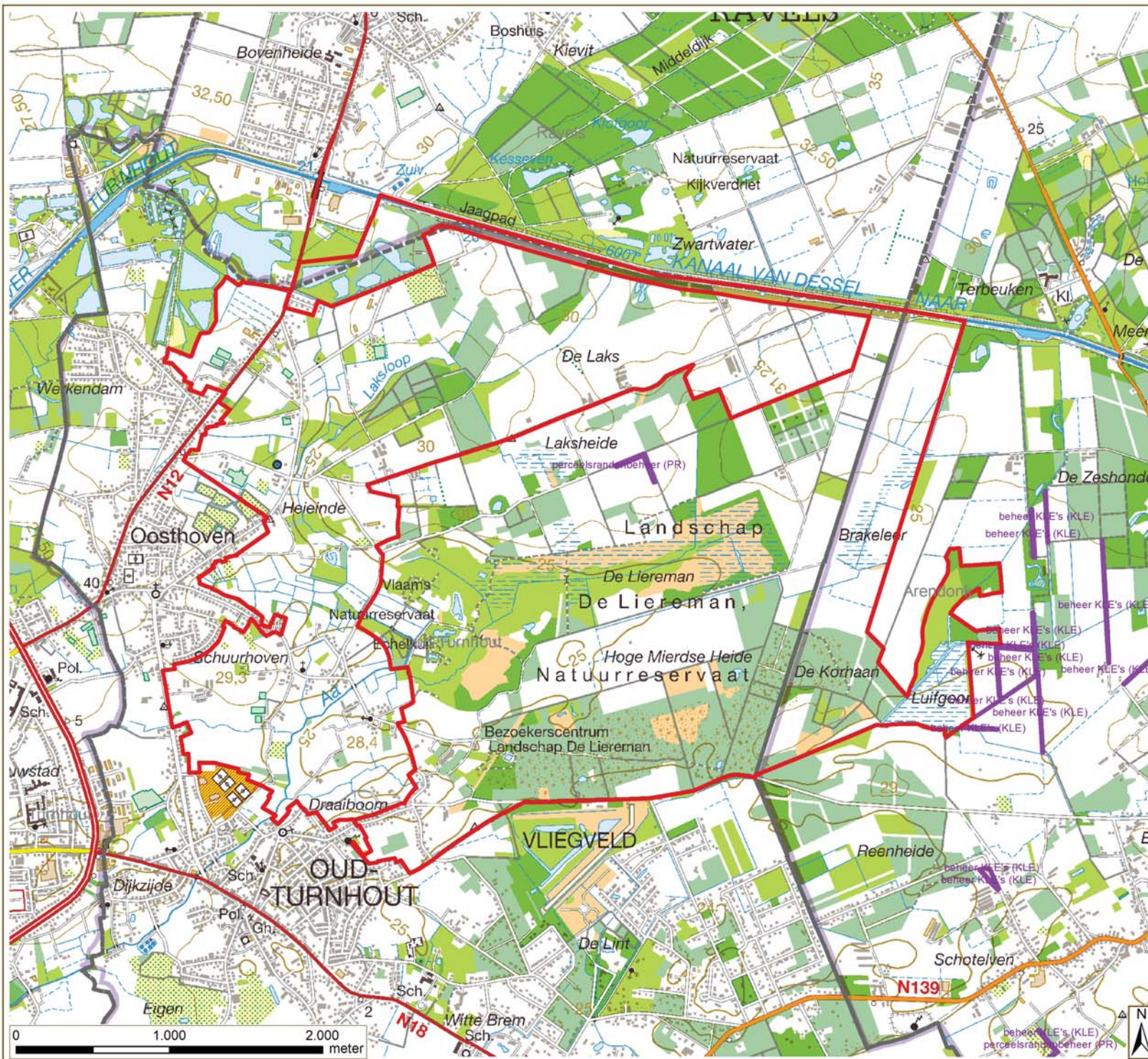

Instrumentenmix

Kaart 10:
gebieden met beheerovereenkomsten

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrenzen
- Percelen met een beheerovereenkomst (in 2012)

Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI,
© Nationaal Geografisch Instituut
- Actieve vaste beheerovereenkomsten in 2012 (VLM, 2012)

aangemaakt op: mei 2012

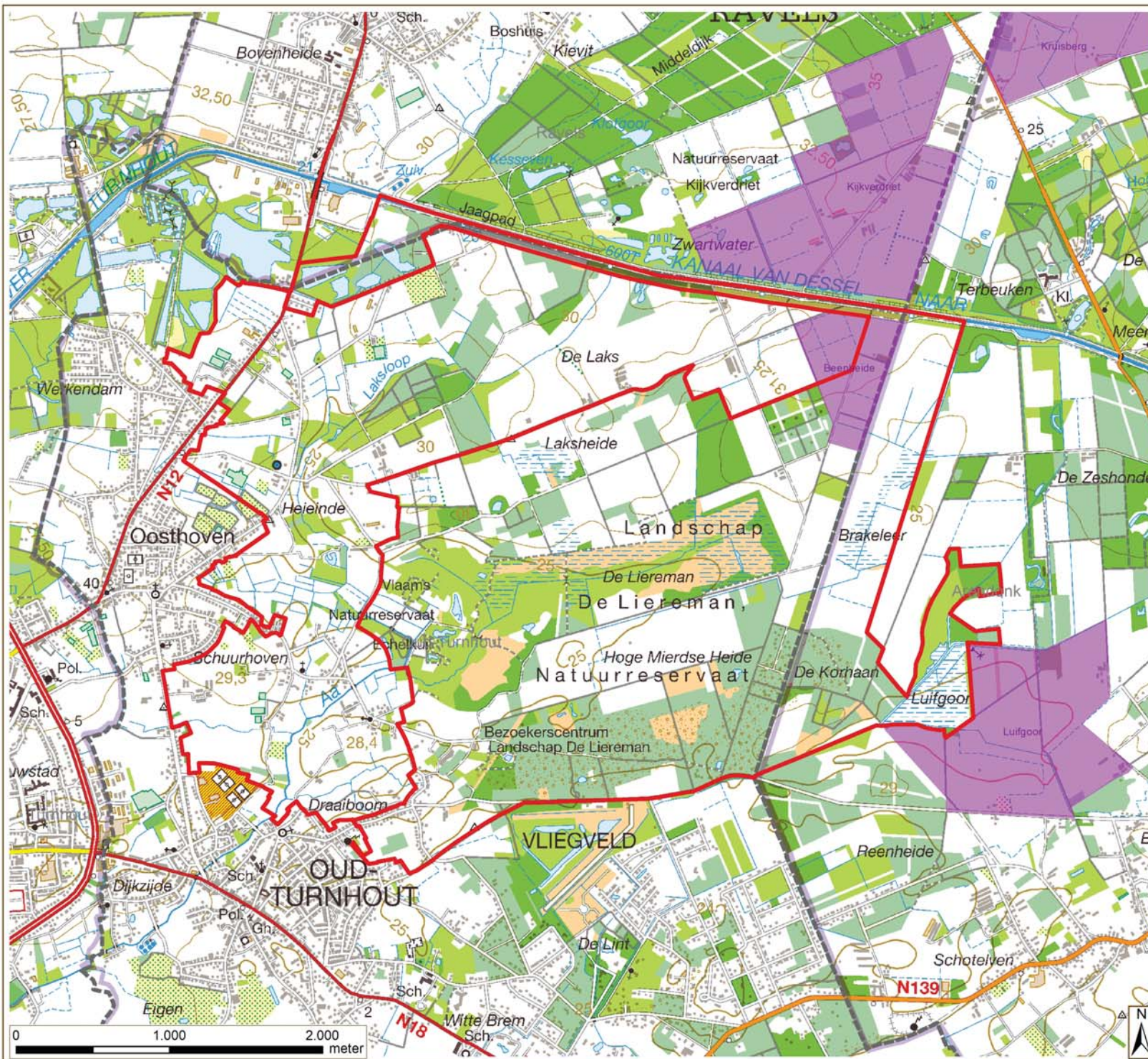

Instrumentenmix

Kaart 10b:
beheergebieden weidevogels

Legende

- Perimeter raamakkoord
- Gemeentegrens
- Beheergebieden weidevogels

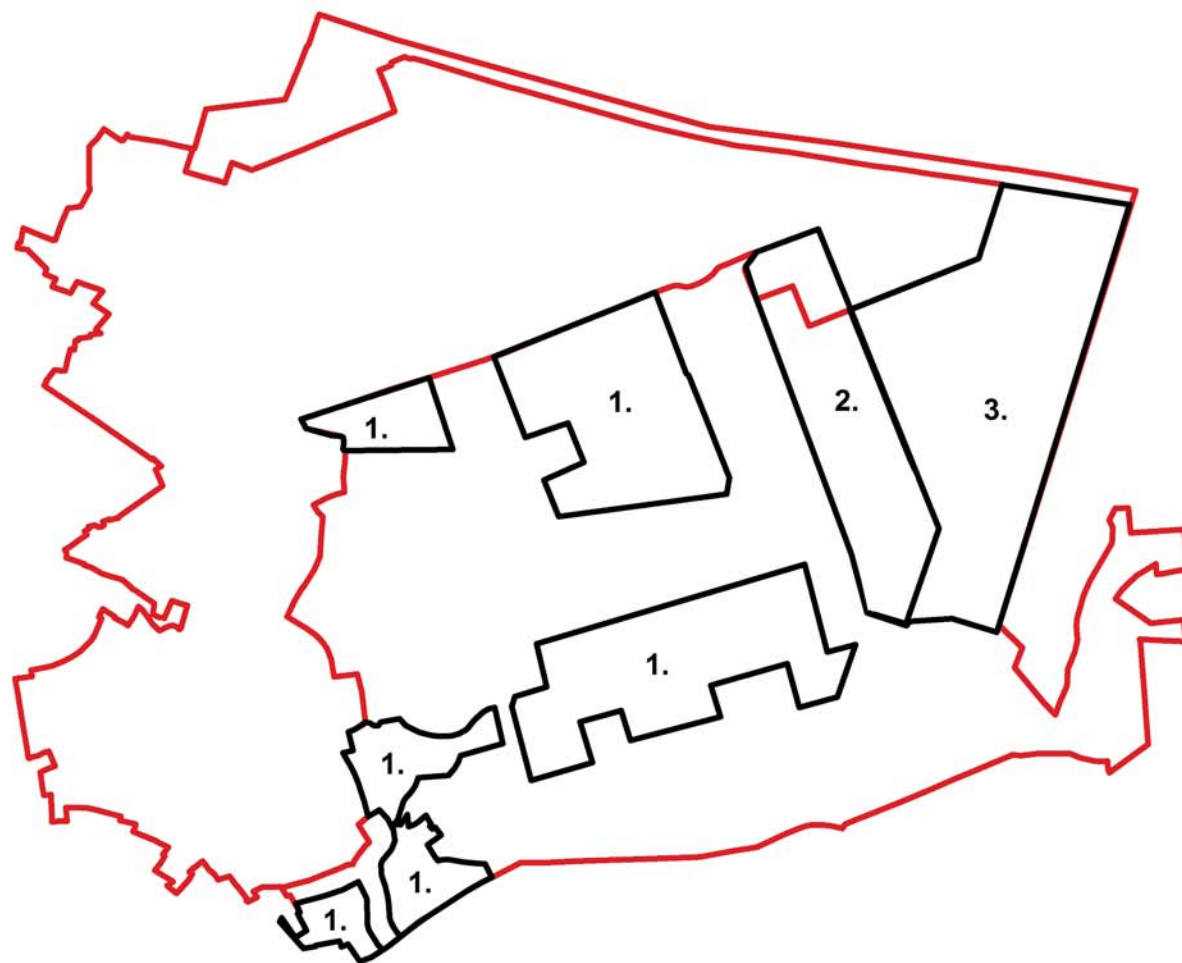
Bron:
- Projectperimeter "landschap de Liereman en omgeving" (perimeter raamakkoord), VLM
- Vectoriële versie van het Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC GIS-Vlaanderen)
- Topografische kaart 1/50 000, raster, NGI, © Nationaal Geografisch Instituut
- Beheergebieden voor weidevogelbeheer (INBO, 2008)

aangemaakt op: mei 2012

Instrumentenmix

Kaart 11: inrichtingsvraagstukken

Legende

- 1.** Omvorming landbouw naar natuur
- 2.** Hydrologische buffer
- 3.** Brakeleer ontwikkelen weidevogelgebied
- Perimeter raamakkoord

0 1.000 2.000 meter

Bron:
- VLM, mei 2012
aangemaakt op: mei 2012

